Tekst ustawy przekazany do Senatu zgodnie z art. 52 regulaminu Sejmu

U S T A W A

z dnia 14 grudnia 2017 r.

o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych[1)]

Art. 1. W ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875 i 2232) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 5a:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Zasady i tryb przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami gminy określa uchwała rady gminy, z zastrzeżeniem ust. 7.”,

b) dodaje się ust. 3–7 w brzmieniu:

„3. Szczególną formą konsultacji społecznych jest budżet obywatelski.

4. W ramach budżetu obywatelskiego mieszkańcy w bezpośrednim głosowaniu decydują corocznie o części wydatków budżetu gminy. Zadania wybrane w ramach budżetu obywatelskiego zostają uwzględnione w uchwale budżetowej gminy. Rada gminy w toku prac nad projektem uchwały budżetowej nie może usuwać lub zmieniać w stopniu istotnym zadań wybranych w ramach budżetu obywatelskiego.

5. W gminach będących miastami na prawach powiatu utworzenie budżetu obywatelskiego jest obowiązkowe, z tym że wysokość budżetu obywatelskiego wynosi co najmniej 0,5% wydatków gminy zawartych w ostatnim przedłożonym sprawozdaniu z wykonania budżetu.

6. Środki wydatkowane w ramach budżetu obywatelskiego mogą być dzielone na pule obejmujące całość gminy i jej części w postaci jednostek pomocniczych lub grup jednostek pomocniczych.

[1)] Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, ustawę z dnia 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy, ustawę z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy oraz ustawę z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach.

7. Rada gminy określa w drodze uchwały wymagania jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego, w szczególności:

1) wymogi formalne jakim powinny odpowiadać zgłaszane projekty;
2) wymaganą liczbę podpisów mieszkańców popierających projekt, przy czym nie może być ona większa niż 0,1% mieszkańców terenu objętego pulą budżetu obywatelskiego, w którym zgłaszany jest projekt;
3) zasady oceny zgłoszonych projektów co do ich zgodności z prawem, wykonalności technicznej, spełniania przez nie wymogów formalnych oraz tryb odwołania od decyzji o niedopuszczeniu projektu do głosowania;
4) zasady przeprowadzania głosowania, ustalania wyników i podawania ich do publicznej wiadomości, biorąc pod uwagę, że zasady przeprowadzania głosowania muszą zapewniać równość i bezpośredniość głosowania.”;

2) w art. 14 dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1 i dodaje się ust. 2–4 w brzmieniu:

„2. Głosowania jawne na sesjach rady odbywają się za pomocą urządzeń umożliwiających sporządzenie i utrwalenie imiennego wykazu głosowań radnych.

3. W przypadku gdy przeprowadzenie głosowania w sposób określony w ust. 2 nie jest możliwe z przyczyn technicznych przeprowadza się głosowanie imienne.

4. Imienne wykazy głosowań radnych podaje się niezwłocznie do publicznej wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej i na stronie internetowej gminy oraz w inny sposób zwyczajowo przyjęty na obszarze gminy.”;

3) art. 16 otrzymuje brzmienie:

„Art. 16. Kadencja rady gminy trwa 5 lat licząc od dnia wyboru.”;

4) w art. 18 w ust. 2 po pkt 4 dodaje się pkt 4a w brzmieniu:

„4a) rozpatrywanie raportu o stanie gminy oraz podejmowanie uchwały w sprawie udzielenia lub nieudzielenia wotum zaufania z tego tytułu;”;

5) po art. 18a dodaje się art. 18b w brzmieniu:

„Art. 18b. 1. Rada gminy rozpatruje skargi na działania wójta i gminnych jednostek organizacyjnych; wnioski oraz petycje składane przez obywateli; w tym celu powołuje komisję skarg, wniosków i petycji.

2. W skład komisji skarg, wniosków i petycji wchodzą radni, w tym przedstawiciele wszystkich klubów, z wyjątkiem radnych pełniących funkcje, o których mowa w art. 19 ust. 1.

3. Zasady i tryb działania komisji skarg, wniosków i petycji określa statut gminy.”;

6) w art. 20:

a) po ust. 1a dodaje się ust. 1b i 1c w brzmieniu:

„1b. Obrady rady gminy są transmitowane i utrwalane za pomocą urządzeń rejestrujących obraz i dźwięk. Nagrania obrad są udostępniane w Biuletynie Informacji Publicznej i na stronie internetowej gminy oraz w inny sposób zwyczajowo przyjęty.

1c. Do transmisji i utrwalania obrad rady gminy mogą być wykorzystywane urządzenia służące do transmisji lub rejestracji czynności obwodowej komisji wyborczej, o których mowa w ustawie z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy. W tym celu rada gminy zawiera z Szefem Krajowego Biura Wyborczego porozumienie określające zasady korzystania z urządzeń, o których mowa w zdaniu pierwszym.”,

b) dodaje się ust. 6 w brzmieniu:

„6. Na wniosek klubu radnych przewodniczący rady gminy jest obowiązany wprowadzić do porządku obrad najbliższej sesji rady gminy projekt uchwały, zgłoszony przez klub radnych jeżeli wpłynął on do rady gminy co najmniej 7 dni przed dniem rozpoczęcia sesji rady. W trybie, o którym mowa w zdaniu pierwszym każdy klub radnych może zgłosić nie więcej niż jeden projekt uchwały na każdą kolejną sesję rady gminy.”;

7) po art. 21 dodaje się art. 21a w brzmieniu:

„Art. 21a. Przewodniczący rady gminy w związku z realizacją swoich obowiązków może wydawać polecenia służbowe pracownikom urzędu gminy wykonującym zadania organizacyjne, prawne oraz inne zadania związane z funkcjonowaniem rady gminy, komisji i radnych. W tym przypadku przewodniczący rady gminy wykonuje uprawnienia zwierzchnika służbowego w stosunku do pracowników, o których mowa w zdaniu pierwszym.”;

8) w art. 23:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Radni mogą tworzyć kluby radnych.”,

b) dodaje się ust. 3 i 4 w brzmieniu:

„3. Klub radnych tworzy co najmniej 3 radnych.

4. Zasady działania klubów radnych określa statut gminy.”;

9) w art. 24 dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1 i dodaje się ust. 2–7 w brzmieniu:

„2. W wykonywaniu mandatu radnego radny ma prawo, jeżeli nie narusza to dóbr osobistych innych osób, do uzyskiwania informacji i materiałów, wstępu do pomieszczeń, w których znajdują się te informacje i materiały, oraz wglądu w działalność urzędu gminy, a także spółek z udziałem gminy, spółek handlowych z udziałem gminnych osób prawnych, gminnych osób prawnych, oraz zakładów, przedsiębiorstw i innych gminnych jednostek organizacyjnych, z zachowaniem przepisów o tajemnicy prawnie chronionej.

3. W sprawach dotyczących gminy radni mogą kierować interpelacje i zapytania do wójta.

4. Interpelacja dotyczy spraw o istotnym znaczeniu dla gminy. Interpelacja powinna zawierać krótkie przedstawienie stanu faktycznego będącego jej przedmiotem oraz wynikające z niej pytania.

5. Zapytania składa się w sprawach aktualnych problemów gminy, a także w celu uzyskania informacji o konkretnym stanie faktycznym. Przepis ust. 4 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

6. Interpelacje i zapytania składane są na piśmie do przewodniczącego rady, który przekazuje je niezwłocznie wójtowi. Wójt, lub osoba przez niego wyznaczona, jest zobowiązana udzielić odpowiedzi na piśmie nie później niż w terminie 14 dni od dnia otrzymania interpelacji lub zapytania.

7. Treść interpelacji i zapytań oraz udzielonych odpowiedzi podawana jest do publicznej wiadomości poprzez niezwłoczną publikację w Biuletynie Informacji Publicznej i na stronie internetowej gminy, oraz w inny sposób zwyczajowo przyjęty.”;

10) w art. 24f ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Wójtowie i radni oraz małżonkowie wójtów, zastępców wójtów, radnych, sekretarzy gminy, skarbników gminy, kierowników jednostek organizacyjnych gminy oraz osób zarządzających i członków organów zarządzających gminnymi osobami prawnymi nie mogą być członkami władz zarządzających lub kontrolnych i rewizyjnych ani pełnomocnikami spółek handlowych z udziałem

gminnych osób prawnych lub przedsiębiorców, w których uczestniczą takie osoby. Wybór lub powołanie tych osób na te funkcje są z mocy prawa nieważne.”;

11) po art. 28a dodaje się art. 28aa w brzmieniu:

„Art. 28aa. 1. Wójt co roku do dnia 31 maja przedstawia radzie gminy raport o stanie gminy.

2. Raport obejmuje podsumowanie działalności wójta w roku poprzednim, w szczególności realizację polityk, programów i strategii, uchwał rady gminy i budżetu obywatelskiego.

3. Rada gminy może określić w drodze uchwały szczegółowe wymogi dotyczące raportu.

4. Rada gminy rozpatruje raport, o którym mowa w ust. 1, podczas sesji na której podejmowana jest uchwała rady gminy w sprawie udzielenia lub nieudzielenia absolutorium wójtowi. Raport rozpatrywany jest w pierwszej kolejności. Nad przedstawionym raportem o stanie gminy przeprowadza się debatę.

5. W debacie nad raportem o stanie gminy radni zabierają głos bez ograniczeń czasowych.

6. W debacie nad raportem o stanie gminy mieszkańcy gminy mogą zabierać głos.

7. Mieszkaniec, który chciałby zabrać głos w trybie określonym w ust. 6, składa do przewodniczącego rady pisemne zgłoszenie, poparte podpisami:

1) w gminie do 20 000 mieszkańców – co najmniej 20 osób;

2) w gminie powyżej 20 000 mieszkańców – co najmniej 50 osób.

8. Zgłoszenie składa się najpóźniej w dniu poprzedzającym dzień, na który zwołana została sesja, podczas której ma być przedstawiany raport o stanie gminy. Mieszkańcy są dopuszczani do głosu według kolejności otrzymania przez przewodniczącego rady zgłoszenia. Liczba mieszkańców mogących zabrać głos w debacie wynosi 15, chyba że rada postanowi o zwiększeniu tej liczby.

9. Po zakończeniu debaty nad raportem o stanie gminy rada gminy przeprowadza głosowanie nad udzieleniem wójtowi wotum zaufania. Uchwałę o udzieleniu wójtowi wotum zaufania rada gminy podejmuje bezwzględną większością głosów ustawowego składu rady gminy. Niepodjęcie uchwały o udzieleniu wójtowi wotum zaufania jest równoznaczne z podjęciem uchwały o nieudzieleniu wójtowi wotum zaufania.

10. W przypadku nieudzielenia wójtowi wotum zaufania w dwóch kolejnych latach rada gminy może podjąć uchwałę o przeprowadzeniu referendum w sprawie odwołania wójta. Przepisy art. 28a ust. 3 i 5 stosuje się odpowiednio.”;

12) w art. 28b ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Rada gminy, po upływie 9 miesięcy od dnia wyboru wójta i nie później niż na 9 miesięcy przed zakończeniem kadencji, może podjąć uchwałę o przeprowadzeniu referendum w sprawie odwołania wójta z przyczyny innej niż nieudzielenie wójtowi absolutorium lub nieudzielenie wójtowi wotum zaufania jedynie na wniosek co najmniej 1/4 ustawowego składu rady.”;

13) po art. 41 dodaje się art. 41a w brzmieniu:

„Art. 41a. 1. Grupa mieszkańców gminy, posiadających czynne prawa wyborcze do organu stanowiącego, może wystąpić z obywatelską inicjatywą uchwałodawczą.

2. Grupa mieszkańców, o której mowa w ust. 1, musi liczyć:

1) w gminie do 5 000 mieszkańców – co najmniej 100 osób;
2) w gminie do 20 000 mieszkańców – co najmniej 200 osób;
3) w gminie powyżej 20 000 mieszkańców – co najmniej 300 osób.

3. Projekt uchwały zgłoszony w ramach obywatelskiej inicjatywy uchwałodawczej staje się przedmiotem obrad rady gminy na najbliższej sesji po złożeniu projektu, jednak nie później niż po upływie 3 miesięcy od dnia złożenia projektu.

4. Komitet inicjatywy uchwałodawczej ma prawo wskazywać osoby uprawnione do reprezentowania komitetu podczas prac rady gminy.

5. Rada gminy określi w drodze uchwały: szczegółowe zasady wnoszenia inicjatyw obywatelskich, zasady tworzenia komitetów inicjatyw uchwałodawczych, zasady promocji obywatelskich inicjatyw uchwałodawczych, formalne wymogi jakim muszą odpowiadać składane projekty, z zastrzeżeniem przepisów niniejszej ustawy.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1868) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 3d:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Zasady i tryb przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami powiatu określa uchwała rady powiatu, z zastrzeżeniem ust. 6.”,

b) dodaje się ust. 3–6 w brzmieniu:

„3. Szczególną formą konsultacji społecznych jest budżet obywatelski.

4. W ramach budżetu obywatelskiego mieszkańcy w bezpośrednim głosowaniu decydują corocznie o części wydatków budżetu powiatu. Zadania wybrane w ramach budżetu obywatelskiego zostają uwzględnione w uchwale budżetowej powiatu. Rada powiatu w toku prac nad projektem uchwały budżetowej nie może usuwać lub zmieniać w stopniu istotnym zadań wybranych w ramach budżetu obywatelskiego.

5. Środki wydatkowane w ramach budżetu obywatelskiego mogą być dzielone na pule obejmujące całość powiatu i jego części w postaci gmin lub grup gmin.

6. Rada powiatu określa w drodze uchwały wymagania jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego, w szczególności:

1) wymogi formalne jakim powinny odpowiadać zgłaszane projekty;
2) wymaganą liczbę podpisów mieszkańców popierających projekt, przy czym nie może być ona większa niż 0,1% mieszkańców terenu objętego pulą budżetu obywatelskiego, w której zgłaszany jest projekt;
3) zasady oceny zgłoszonych projektów co do zgodności z prawem, wykonalności technicznej, spełniania przez nie wymogów formalnych oraz tryb odwołania od decyzji o niedopuszczeniu projektu do głosowania;
4) zasady przeprowadzania głosowania, ustalania wyników i podawania ich do publicznej wiadomości, biorąc pod uwagę, że zasady przeprowadzenia głosowania muszą zapewniać równość i bezpośredniość głosowania.”;

2) w art. 9 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Kadencja rady trwa 5 lat, licząc od dnia wyborów.”;

3) w art. 12 po pkt 6 dodaje się pkt 6a w brzmieniu:

„6a) rozpatrywanie raportu o stanie powiatu oraz podejmowanie uchwały w sprawie udzielenia lub nieudzielenia wotum zaufania dla zarządu z tego tytułu;”;

4) w art. 13 po ust. 1 dodaje się 1a–1c w brzmieniu:

„1a. Głosowania jawne na sesjach rady odbywają się za pomocą urządzeń umożliwiających sporządzenie i utrwalenie imiennego wykazu głosowań radnych.

1b. W przypadku gdy przeprowadzenie głosowania w sposób określony w ust. 1a nie jest możliwe z przyczyn technicznych przeprowadza się głosowanie imienne.

1c. Imienne wykazy głosowań radnych podaje się niezwłocznie do publicznej wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej i na stronie internetowej powiatu oraz w inny sposób zwyczajowo przyjęty na obszarze powiatu.”;

5) w art. 15:

a) po ust. 1 dodaje się ust. 1a i 1b w brzmieniu:

„1a. Obrady rady powiatu są transmitowane i utrwalane za pomocą urządzeń rejestrujących obraz i dźwięk. Nagrania obrad są udostępniane w Biuletynie Informacji Publicznej i na stronie internetowej powiatu oraz w inny sposób zwyczajowo przyjęty.

1b. Do transmisji i utrwalania obrad rady powiatu mogą być wykorzystywane urządzenia służące do transmisji lub rejestracji czynności obwodowej komisji wyborczej, o których mowa w ustawie z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy. W tym celu rada powiatu zawiera z Szefem Krajowego Biura Wyborczego porozumienie określające zasady korzystania z urządzeń, o których mowa w zdaniu pierwszym.”,

b) dodaje się ust. 11 w brzmieniu:

„11. Na wniosek klubu radnych przewodniczący rady powiatu jest obowiązany wprowadzić do porządku obrad najbliższej sesji rady powiatu projekt uchwały, zgłoszony przez klub radnych jeżeli wpłynął on do rady powiatu co najmniej 7 dni przed dniem rozpoczęcia sesji rady. W trybie, o którym mowa w zdaniu pierwszym, każdy klub radnych może zgłosić nie więcej niż jeden projekt uchwały na każdą kolejną sesję rady powiatu.”;

6) po art. 16 dodaje się art. 16a w brzmieniu:

„Art. 16a. 1. Rada powiatu rozpatruje: skargi na działania zarządu powiatu i powiatowych jednostek organizacyjnych; wnioski oraz petycje składane przez obywateli; w tym celu powołuje komisję skarg, wniosków i petycji.

2. W skład komisji skarg, wniosków i petycji wchodzą radni, w tym przedstawiciele wszystkich klubów, z wyjątkiem radnych pełniących funkcje, o których mowa w art. 14 ust. 1, oraz będących członkami zarządu.

3. Zasady i tryb działania komisji skarg, wniosków i petycji określa statut powiatu.”;

7) w art. 18 dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1 i dodaje się ust. 2 i 3 w brzmieniu:

„2. Klub radnych tworzy co najmniej 3 radnych.

3. Zasady działania klubów radnych określa statut powiatu.”;

8) po art. 19 dodaje się art. 19a w brzmieniu:

„Art. 19a. Przewodniczący rady powiatu w związku z realizacją swoich obowiązków może wydawać polecenia służbowe pracownikom starostwa wykonującym zadania organizacyjne, prawne oraz inne zadania związane z funkcjonowaniem rady powiatu, komisji i radnych. W tym przypadku przewodniczący rady powiatu wykonuje uprawnienia zwierzchnika służbowego w stosunku do pracowników, o których mowa w zdaniu pierwszym.”;

9) w art. 21:

a) po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

„2a. W wykonywaniu mandatu radnego radny ma prawo, jeżeli nie narusza to dóbr osobistych innych osób, do uzyskiwania informacji i materiałów, wstępu do pomieszczeń, w których znajdują się te informacje i materiały, oraz wglądu w działalność starostwa powiatowego, a także spółek z udziałem powiatu, spółek handlowych z udziałem powiatowych osób prawnych, powiatowych osób prawnych, powiatowej jednostki organizacyjnej oraz zakładów i przedsiębiorstw samorządowych, z zachowaniem przepisów o tajemnicy prawnie chronionej.”,

b) dodaje się ust. 9–13 w brzmieniu:

„9. W sprawach dotyczących powiatu radni mogą kierować interpelacje i zapytania do starosty.

10. Interpelacja dotyczy spraw o istotnym znaczeniu dla powiatu. Interpelacja powinna zawierać krótkie przedstawienie stanu faktycznego będącego jej przedmiotem oraz wynikające z niej pytania.

11. Zapytania składa się w sprawach aktualnych problemów powiatu, a także w celu uzyskania informacji o konkretnym stanie faktycznym. Przepis ust. 10 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

12. Interpelacje i zapytania składane są na piśmie do przewodniczącego rady, który przekazuje je niezwłocznie staroście. Starosta, lub osoba przez niego wyznaczona, jest zobowiązana udzielić odpowiedzi na piśmie nie później niż w terminie 14 dni od dnia otrzymania interpelacji lub zapytania.

13. Treść interpelacji i zapytań oraz udzielonych odpowiedzi podawana jest do publicznej wiadomości poprzez niezwłoczną publikację w Biuletynie Informacji Publicznej i na stronie internetowej powiatu, oraz w innych sposób zwyczajowo przyjęty.”;

10) po art. 30 dodaje się art. 30a w brzmieniu:

„Art. 30a. 1. Zarząd powiatu co roku do dnia 31 maja przedstawia radzie powiatu raport o stanie powiatu.

2. Raport obejmuje podsumowanie działalności zarządu powiatu w roku poprzednim, w szczególności realizację polityk, programów i strategii, uchwał rady powiatu i budżetu obywatelskiego.

3. Rada powiatu może określić w drodze uchwały szczegółowe wymogi dotyczące raportu.

4. Rada powiatu rozpatruje raport, o którym mowa w ust. 1, podczas sesji na której podejmowana jest uchwała rady powiatu w sprawie udzielenia lub nieudzielenia zarządowi absolutorium. Raport jest rozpatrywany w pierwszej kolejności. Nad przedstawionym raportem o stanie powiatu przeprowadza się debatę.

5. W debacie nad raportem o stanie powiatu radni zabierają głos bez ograniczeń czasowych.

6. W debacie nad raportem o stanie powiatu mieszkańcy powiatu mogą zabierać głos.

7. Mieszkaniec, który chciałby zabrać głos w trybie określonym w ust. 6, składa do przewodniczącego rady pisemne zgłoszenie, poparte podpisami:

1) w powiecie do 100 000 mieszkańców – co najmniej 150 osób;

2) w powiecie powyżej 100 000 mieszkańców – co najmniej 300 osób.

8. Zgłoszenie składa się najpóźniej w dniu poprzedzającym dzień, na który zwołana została sesja, podczas której ma być przedstawiany raport o stanie powiatu. Mieszkańcy są dopuszczani do głosu według kolejności otrzymania przez przewodniczącego rady zgłoszenia. Liczba mieszkańców mogących zabrać głos w debacie wynosi 15, chyba że rada postanowi o zwiększeniu tej liczby.

9. Po zakończeniu debaty nad raportem o stanie powiatu rada powiatu przeprowadza głosowanie nad udzieleniem zarządowi powiatu wotum zaufania. Uchwałę o udzieleniu zarządowi powiatu wotum zaufania rada powiatu podejmuje bezwzględną większością głosów ustawowego składu rady powiatu. Niepodjęcie

uchwały o udzieleniu zarządowi powiatu wotum zaufania jest równoznaczne z podjęciem uchwały o nieudzieleniu zarządowi powiatu wotum zaufania.

10. Nieudzielenie przez radę powiatu wotum zaufania zarządowi powiatu jest równoznaczne ze złożeniem wniosku o odwołanie zarządu.

11. Rada powiatu rozpoznaje sprawę odwołania zarządu z przyczyny, o której mowa w ust. 10, na sesji zwołanej nie wcześniej niż po upływie 14 dni od podjęcia uchwały w sprawie nieudzielenia zarządowi wotum zaufania. Rada powiatu może odwołać zarząd większością co najmniej 3/5 głosów ustawowego składu rady.”;

11) w art. 31 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Rada powiatu może odwołać starostę z innej przyczyny niż nieudzielenie absolutorium lub nieudzielenie wotum zaufania zarządowi jedynie na wniosek co najmniej 1/4 ustawowego składu rady.”;

12) po art. 42 dodaje się art. 42a w brzmieniu:

„Art. 42a. 1. Grupa mieszkańców powiatu, posiadających czynne prawa wyborcze do organu stanowiącego, może wystąpić z obywatelską inicjatywą uchwałodawczą.

2. Grupa mieszkańców, o której mowa w ust. 1, musi liczyć:

1) w powiecie do 100 000 mieszkańców – co najmniej 300 osób;

2) w powiecie powyżej 100 000 mieszkańców – co najmniej 500 osób.

3. Projekt uchwały zgłoszony w ramach obywatelskiej inicjatywy uchwałodawczej staje się przedmiotem obrad rady powiatu na najbliższej sesji po złożeniu projektu, jednak nie później niż po upływie 3 miesięcy od dnia złożenia projektu.

4. Komitet inicjatywy uchwałodawczej ma prawo wskazywać osoby uprawnione do reprezentowania komitetu podczas prac rady.

5. Rada powiatu określi w drodze uchwały: szczegółowe zasady wnoszenia inicjatyw obywatelskich, zasady tworzenia komitetów inicjatyw uchwałodawczych, zasady promocji obywatelskich inicjatyw uchwałodawczych, formalne wymogi jakim muszą odpowiadać składane projekty, z zastrzeżeniem przepisów niniejszej ustawy.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2017 r. poz. 2096) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 10a:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Zasady i tryb przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami województwa określa uchwała sejmiku województwa, z zastrzeżeniem ust. 6.”,

b) dodaje się ust. 3–6 w brzmieniu:

„3. Szczególną formą konsultacji społecznych jest budżet obywatelski.

4. W ramach budżetu obywatelskiego mieszkańcy w bezpośrednim głosowaniu decydują corocznie o części wydatków budżetu województwa. Zadania wybrane w ramach budżetu obywatelskiego zostają uwzględnione w uchwale budżetowej województwa. Sejmik województwa w toku prac nad projektem uchwały budżetowej nie może usuwać lub zmieniać w stopniu istotnym zadań wybranych w ramach budżetu obywatelskiego.

5. Środki wydatkowane w ramach budżetu obywatelskiego mogą być dzielone na pule obejmujące całość województwa i jego części w postaci powiatów lub grup powiatów.

6. Sejmik województwa określa w drodze uchwały wymagania jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego, w szczególności:

1) wymogi formalne jakim powinny odpowiadać zgłaszane projekty;

2) wymaganą liczbę podpisów popierających projekt, przy czym nie może być ona większa niż 0,1% mieszkańców terenu objętego pulą budżetu obywatelskiego, w której zgłaszany jest projekt;

3) zasady oceny zgłoszonych projektów co do zgodności z prawem, wykonalności technicznej, spełniania przez nie wymogów formalnych oraz tryb odwołania od decyzji o niedopuszczeniu projektu do głosowania;

4) zasady przeprowadzania głosowania, ustalania wyników i podawania ich do publicznej wiadomości, biorąc po uwagę, że zasady przeprowadzania głosowania muszą zapewniać równość i bezpośredniość głosowania.”;

2) w art. 16 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Kadencja sejmiku województwa trwa 5 lat, licząc od dnia wyborów.”;

3) w art. 18 po pkt 10 dodaje się pkt 10a w brzmieniu:

„10a) rozpatrywanie raportu o stanie województwa oraz podejmowanie uchwały w sprawie udzielenia lub nieudzielenia zarządowi województwa wotum zaufania z tego tytułu;”;

4) w art. 19 po ust. 1 dodaje się ust. 1a–1c w brzmieniu:

„1a. Głosowania jawne na sesjach sejmiku województwa odbywają się za pomocą urządzeń umożliwiających sporządzenie i utrwalenie imiennego wykazu głosowań radnych.

1b. W przypadku gdy przeprowadzenie głosowania w sposób określony w ust. 1a nie jest możliwe z przyczyn technicznych przeprowadza się głosowanie imienne.

1c. Imienne wykazy głosowań radnych podaje się niezwłocznie do publicznej wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej i na stronie internetowej województwa oraz w inny sposób zwyczajowo przyjęty na obszarze województwa.”;

5) w art. 21:

a) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Obrady sejmiku województwa są transmitowane i utrwalane za pomocą urządzeń rejestrujących obraz i dźwięk. Nagrania obrad są udostępniane w Biuletynie Informacji Publicznej i na stronie internetowej samorządu województwa oraz w sposób zwyczajowo przyjęty.”,

b) dodaje się ust. 10 w brzmieniu:

„10. Na wniosek klubu radnych przewodniczący sejmiku województwa jest obowiązany wprowadzić do porządku obrad najbliższej sesji sejmiku projekt uchwały zgłoszony przez klub radnych jeżeli wpłynął on do sejmiku co najmniej 7 dni przed dniem rozpoczęcia sesji sejmiku. W trybie, o którym mowa w zdaniu pierwszym, każdy klub radnych może zgłosić nie więcej niż jeden projekt uchwały na każdą kolejną sesję sejmiku.”;

6) po art. 21 dodaje się art. 21a w brzmieniu:

„Art. 21a. Przewodniczący sejmiku województwa w związku z realizacją swoich obowiązków może wydawać polecenia służbowe pracownikom urzędu marszałkowskiego wykonującym zadania organizacyjne, prawne oraz inne zadania związane z funkcjonowaniem sejmiku województwa, komisji i radnych. W tym przypadku przewodniczący sejmiku województwa wykonuje uprawnienia

zwierzchnika służbowego w stosunku do pracowników, o których mowa w zdaniu pierwszym.”;

7) w art. 23:

a) po ust. 3 dodaje się ust. 3a i 3b w brzmieniu:

„3a. Niezwłocznie po utworzeniu klubu radnych i wyborze zarządu województwa klub przekazuje przewodniczącemu sejmiku oświadczenie o udzieleniu albo odmowie udzielenia poparcia zarządowi województwa. Informacja o oświadczeniu klubu, o którym mowa w zdaniu pierwszym, oraz o zmianie oświadczenia są podawane do publicznej wiadomości.

3b. W wykonywaniu mandatu radnego radny ma prawo, jeżeli nie narusza to dóbr osobistych innych osób, do uzyskiwania informacji i materiałów, wstępu do pomieszczeń, w których znajdują się te informacje i materiały, oraz wglądu w działalność urzędu marszałkowskiego, a także spółek z udziałem samorządu województwa, spółek handlowych z udziałem wojewódzkich osób prawnych, wojewódzkich osób prawnych, wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych oraz zakładów i przedsiębiorstw samorządowych, z zachowaniem przepisów o tajemnicy prawnie chronionej.”,

b) dodaje się ust. 5–9 w brzmieniu:

„5. W sprawach dotyczących województwa radni mogą kierować interpelacje i zapytania do marszałka województwa.

6. Interpelacja dotyczy spraw o istotnym znaczeniu dla województwa. Interpelacja powinna zawierać krótkie przedstawienie stanu faktycznego będącego jej przedmiotem oraz wynikające z niej pytania.

7. Zapytania składa się w sprawach aktualnych problemów województwa, a także w celu uzyskania informacji o konkretnym stanie faktycznym. Przepis ust. 6 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

8. Interpelacje i zapytania składane są na piśmie do przewodniczącego sejmiku, który przekazuje je niezwłocznie marszałkowi województwa. Marszałek, lub osoba przez niego wyznaczona, jest zobowiązana udzielić odpowiedzi na piśmie nie później niż w terminie 14 dni od dnia otrzymania interpelacji lub zapytania.

9. Treść interpelacji i zapytań oraz udzielonych odpowiedzi podawana jest do publicznej wiadomości poprzez niezwłoczną publikację w Biuletynie

Informacji Publicznej i na stronie internetowej samorządu województwa oraz w inny sposób zwyczajowo przyjęty.”;

8) art. 29 otrzymuje brzmienie:

„Art. 29. 1. Radni mogą tworzyć kluby radnych.

2. Klub radnych tworzy co najmniej 3 radnych.

3. Zasady działania klubów radnych określa statut województwa.”;

9) w art. 30 dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

„4. Przewodniczącym komisji rewizyjnej jest radny największego klubu radnych, który złożył oświadczenie o odmowie udzielenia poparcia zarządowi województwa. W wypadku gdy dwa lub więcej klubów radnych, o których mowa w zdaniu pierwszym, składają się z równej liczby radnych, przewodniczącym może zostać radny każdego z takich klubów.”;

10) po art. 30 dodaje się art. 30a w brzmieniu:

„Art. 30a. 1. Sejmik województwa rozpatruje: skargi na działania zarządu województwa i wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych; wnioski oraz petycje składane przez obywateli; w tym celu powołuje komisję skarg, wniosków i petycji.

2. W skład komisji skarg, wniosków i petycji wchodzą radni, w tym przedstawiciele wszystkich klubów. Członkostwa w komisji skarg, wniosków i petycji nie można łączyć z funkcjami marszałka województwa, przewodniczącego i wiceprzewodniczących sejmiku województwa oraz radnych będących członkami zarządu województwa.

3. Zasady i tryb działania komisji skarg, wniosków i petycji określa statut województwa.”;

11) po art. 34 dodaje się art. 34a w brzmieniu:

„Art. 34a. 1. Zarząd województwa co roku do dnia 31 maja przedstawia sejmikowi województwa raport o stanie województwa.

2. Raport obejmuje podsumowanie działalności zarządu województwa w roku poprzednim, w szczególności realizację polityk, programów i strategii, uchwał sejmiku województwa i budżetu obywatelskiego.

3. Sejmik województwa może określić w drodze uchwały szczegółowe wymogi dotyczące raportu.

4. Sejmik województwa rozpatruje raport, o którym mowa w ust. 1, podczas sesji na której podejmowana jest uchwała sejmiku województwa w sprawie

udzielenia lub nieudzielenia zarządowi absolutorium. Raport jest rozpatrywany w pierwszej kolejności. Nad przedstawionym raportem o stanie województwa przeprowadza się debatę.

5. W debacie nad raportem o stanie województwa radni zabierają głos bez ograniczeń czasowych.

6. W debacie nad raportem o stanie województwa mieszkańcy województwa mogą zabierać głos.

7. Mieszkaniec, który chciałby zabrać głos w trybie określonym w ust. 6, składa do przewodniczącego sejmiku pisemne zgłoszenie, poparte podpisami:

a) w województwie do 2 000 000 mieszkańców – co najmniej 500 osób;

b) w województwie powyżej 2 000 000 mieszkańców – co najmniej 1000 osób.

8. Zgłoszenie składa się najpóźniej w dniu poprzedzającym dzień, na który zwołana została sesja, podczas której ma być przedstawiany raport o stanie województwa. Mieszkańcy są dopuszczani do głosu według kolejności otrzymania przez przewodniczącego sejmiku zgłoszenia. Liczba mieszkańców mogących zabrać głos w debacie wynosi 15, chyba że sejmik postanowi o zwiększeniu tej liczby.

9. Po zakończeniu debaty nad raportem o stanie województwa sejmik województwa przeprowadza głosowanie nad udzieleniem zarządowi województwa wotum zaufania. Uchwałę o udzieleniu zarządowi województwa wotum zaufania sejmik województwa podejmuje bezwzględną większością głosów ustawowego składu sejmiku województwa. Niepodjęcie uchwały o udzieleniu zarządowi województwa wotum zaufania jest równoznaczne z podjęciem uchwały o nieudzieleniu zarządowi województwa wotum zaufania.

10. Nieudzielenie przez sejmik województwa wotum zaufania zarządowi województwa jest równoznaczne ze złożeniem wniosku o odwołanie zarządu.

11. Sejmik województwa rozpoznaje sprawę odwołania zarządu województwa z przyczyny określonej w ust. 10 na sesji zwołanej nie wcześniej niż po upływie 14 dni od podjęcia uchwały w sprawie nieudzielenia zarządowi województwa wotum zaufania. Sejmik województwa może odwołać zarząd województwa większością co najmniej 3/5 głosów ustawowego składu sejmiku, w głosowaniu jawnym.”;

12) w art. 37 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Sejmik województwa może odwołać marszałka województwa z innej przyczyny niż nieudzielenie absolutorium lub nieudzielenie wotum zaufania jedynie na wniosek co najmniej 1/4 ustawowego składu sejmiku.”;

13) po art. 89 dodaje się art. 89a w brzmieniu:

„Art. 89a. 1. Grupa mieszkańców województwa, posiadających czynne prawa wyborcze do organu stanowiącego, może wystąpić z obywatelską inicjatywą uchwałodawczą.

2. Grupa mieszkańców, o której mowa w ust. 1, musi liczyć co najmniej 1000 osób.

3. Projekt uchwały zgłoszony w ramach obywatelskiej inicjatywy uchwałodawczej staje się przedmiotem obrad sejmiku województwa na najbliższej sesji po złożeniu projektu, jednak nie później niż po upływie 3 miesięcy od dnia złożenia projektu.

4. Komitet inicjatywy uchwałodawczej ma prawo wskazywać osoby uprawnione do reprezentowania komitetu podczas prac sejmiku województwa.

5. Sejmik województwa określi w drodze uchwały: szczegółowe zasady wnoszenia inicjatyw obywatelskich, zasady tworzenia komitetów inicjatyw uchwałodawczych, zasady promocji obywatelskich inicjatyw uchwałodawczych, formalne wymogi jakim muszą odpowiadać składane projekty, z zastrzeżeniem przepisów niniejszej ustawy.”.

Art. 4. W ustawie z dnia 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy (Dz. U. z 2015 r. poz. 1438) w art. 7 ust. 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„2. Do wyborów do rady dzielnicy stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2017 r. poz. 15 i 1089) dotyczące wyboru radnych do rady gminy w gminie liczącej powyżej 20 000 mieszkańców, z tym że komitetom wyborczym zgłaszającym kandydatów do rady dzielnicy nie przysługuje prawo do bezpłatnego rozpowszechniania audycji wyborczych w publicznym radiu i publicznej telewizji z tytułu tego zgłoszenia.

3. Wybory do rad dzielnic przeprowadzają dzielnicowe komisje wyborcze powołane w trybie i na zasadach przewidzianych dla gminnych komisji wyborczych w gminach liczących do 20 000 mieszkańców.”.

Art. 5. W ustawie z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2017 r. poz. 15 i 1089) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 4 otrzymuje brzmienie:

„Art. 4. Wybory odbywają się w dniu wolnym od pracy.”;

2) w art. 5 w pkt 11 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 12 i 13 w brzmieniu:

„12) znaku „x” – rozumie się przez to co najmniej dwie linie, które przecinają się w obrębie kratki;

13) obwodowej komisji wyborczej – należy przez to rozumieć obwodową komisję wyborczą ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie i obwodową komisję wyborczą ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie.”;

3) w art. 8 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Dokumenty z wyborów są przekazywane do archiwów państwowych, gdzie są przechowywane przez okres 2 lat lub na wniosek uprawnionych podmiotów do 5 lat. Przez uprawnione podmioty rozumie się komitety wyborcze. Dokumenty, o których mowa w zdaniu pierwszym, podlegają udostępnianiu.”;

4) w art. 11 dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Nie ma prawa wybieralności w wyborach wójta w danej gminie osoba, która została uprzednio dwukrotnie wybrana na wójta w tej gminie w wyborach wójta zarządzonych na podstawie art. 474 § 1.”;

5) w art. 12:

a) § 2–4 otrzymują brzmienie:

„§ 2. Podziału gminy na stałe obwody głosowania dokonuje komisarz wyborczy.

§ 3. Stały obwód głosowania powinien obejmować od 500 do 4000 mieszkańców. W przypadkach uzasadnionych miejscowymi warunkami obwód może obejmować mniejszą liczbę mieszkańców.

§ 4. Komisarz wyborczy tworzy odrębny obwód głosowania w zakładzie leczniczym, domu pomocy społecznej, zakładzie karnym i areszcie śledczym oraz w oddziale zewnętrznym takiego zakładu i aresztu, jeżeli w dniu wyborów będzie w nim przebywać co najmniej 15 wyborców. Nieutworzenie obwodu jest możliwe wyłącznie w uzasadnionych przypadkach na wniosek osoby kierującej daną jednostką.”,

b) § 9 otrzymuje brzmienie:

„§ 9. Komisarz wyborczy po uzyskaniu zgody rektora uczelni, tworzy obwody głosowania, o których mowa w § 7.”,

c) § 11–13 otrzymują brzmienie:

„§ 11. Komisarz wyborczy, tworząc obwody głosowania, ustala ich numery, granice oraz siedziby obwodowych komisji wyborczych.

§ 12. Postanowienie komisarza wyborczego o utworzeniu obwodów głosowania ogłasza się w wojewódzkim dzienniku urzędowym oraz podaje do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty. Po jednym egzemplarzu postanowienia przekazuje się niezwłocznie wojewodzie i Państwowej Komisji Wyborczej.

§ 13. Na postanowienia komisarza wyborczego, o których mowa w § 2, 4 i 9, wyborcom w liczbie co najmniej 15 przysługuje prawo wniesienia skargi do Państwowej Komisji Wyborczej, w terminie 3 dni od daty podania ich do publicznej wiadomości. Państwowa Komisja Wyborcza rozpoznaje sprawę w ciągu 5 dni i wydaje postanowienie.”,

d) dodaje się § 14 w brzmieniu:

„§ 14. Na postanowienie Państwowej Komisji Wyborczej wyborcom w liczbie co najmniej 15 przysługuje prawo wniesienia skargi do sądu administracyjnego, w terminie 3 dni od daty podania postanowienia do publicznej wiadomości. Sąd administracyjny rozpoznaje sprawę w ciągu 5 dni od dnia jej wniesienia i wydaje orzeczenie. Od orzeczenia sądu administracyjnego przysługuje prawo wniesienia skargi kasacyjnej do Naczelnego Sądu Administracyjnego. Naczelny Sąd Administracyjny rozpoznaje skargę w ciągu 5 dni i wydaje orzeczenie.”;

6) uchyla się art. 12a;

7) w art. 13:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Komisarz wyborczy dokonuje zmian w podziale na stałe obwody głosowania, jeżeli jest to konieczne ze względu na zmianę granic gminy, zmianę liczby wybieranych radnych gminy lub zmianę liczby mieszkańców w obwodzie głosowania w stosunku do określonej w art. 12 § 3, zmianę granic okręgów wyborczych.”,

b) po § 1 dodaje się § 1a i 1b w brzmieniu:

„§ 1a. Zmiana w podziale na stałe obwody głosowania dokonywana z powodu zmiany granic gminy może nastąpić wyłącznie w odniesieniu do obszaru, którego dotyczy nowy przebieg granicy gminy.

§ 1b. O wystąpieniu okoliczności, o których mowa w § 1, wójt informuje niezwłocznie komisarza wyborczego.”;

8) w art. 13a:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Wójt lub rada gminy może przedłożyć komisarzowi wyborczemu wnioski w sprawie zmian siedzib obwodowych komisji wyborczych.”,

b) § 2a otrzymuje brzmienie:

„§ 2a. Jeżeli po terminie, o którym mowa w § 2, wskutek nadzwyczajnych wydarzeń głosowanie w ustalonej przez komisarza wyborczego siedzibie obwodowej komisji wyborczej byłoby niemożliwe, może on zarządzić, na czas określonych wyborów, zmianę siedziby obwodowej komisji wyborczej.”,

c) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Propozycje zmian siedzib obwodowych komisji wyborczych, w tym siedzib znajdujących się w lokalach, o których mowa w art. 16 § 1 pkt 3, zainteresowani mogą przedkładać komisarzowi wyborczemu na piśmie na co najmniej 55 dni przed dniem wyborów. Przedłożone propozycje zmian siedzib obwodowych komisji wyborczych komisarz wyborczy niezwłocznie umieszcza w Biuletynie Informacji Publicznej, o którym mowa w ustawie z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1764 oraz z 2017 r. poz. 933).”;

9) po art. 13a dodaje się art. 13b w brzmieniu:

„Art. 13b. Jeżeli w lokalu, w którym w okresie 5 lat poprzedzających dzień wyborów przeprowadzano głosowanie w wyborach, w dniu wyborów nie przeprowadza się głosowania lub ma w nim siedzibę obwodowa komisja wyborcza ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie właściwa dla obwodu głosownia o zmienionych granicach, w dniu wyborów komisarz wyborczy podaje do publicznej wiadomości, poprzez wywieszenie w miejscu łatwo dostępnym przy wejściu do tego lokalu, informację umożliwiającą wyborcom dotarcie do lokalu właściwej obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie.”;

10) w art. 14 w § 2 uchyla się zdanie drugie;

11) w art. 16 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Wójt podaje, w formie obwieszczenia, do wiadomości wyborców najpóźniej w 30 dniu przed dniem wyborów informację przekazaną przez komisarza wyborczego o:

1) numerach oraz granicach stałych i odrębnych obwodów głosowania;
2) wyznaczonych siedzibach obwodowych komisji wyborczych dla danych wyborów;
3) lokalach obwodowych komisji wyborczych ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych;
4) możliwości głosowania przez pełnomocnika.

Jeden egzemplarz obwieszczenia przekazywany jest niezwłocznie komisarzowi wyborczemu i Państwowej Komisji Wyborczej.”;

12) art. 17 otrzymuje brzmienie:

„Art. 17. § 1. Jeżeli właściwi komisarze wyborczy nie wykonują w terminie lub w sposób zgodny z prawem, zadań dotyczących utworzenia obwodów głosowania lub ich zmiany, powołania lub zmian w składach komisji terytorialnych i obwodowych, Państwowa Komisja Wyborcza wzywa ich do wykonania zadań w sposób zgodny z prawem w wyznaczonym terminie, a w razie bezskutecznego upływu terminu niezwłocznie wykonuje te zadania.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli właściwy komisarz wyborczy nie dokonał podziału gminy, powiatu lub województwa na okręgi wyborcze w terminie lub w sposób zgodny z prawem.”;

13) w art. 26 uchyla się § 3;

14) użyte w art. 26 w § 12, w art. 37c w § 2, w art. 39 w § 1 i w § 4 w zdaniu pierwszym, w art. 40 w § 4, w art. 42 w § 1, w art. 44 w § 1 i 3, w art. 47 w § 1, w § 2 we wprowadzeniu do wyliczenia, w § 3 w zdaniu pierwszym i w § 4, w art. 49 w § 1–3, w art. 51 w § 2 we wprowadzeniu do wyliczenia i w § 3, w art. 52 w § 1 i w § 3 w zdaniu pierwszym, w art. 58 w § 1 i 3, w art. 59 w § 2, 3 i 5, w art. 73, w art. 223, w art. 266, w art. 307, w art. 452 w § 1, w art. 461 w § 1 w pkt 1 w różnej liczbie i w różnych przypadkach wyrazy „obwodowa komisja wyborcza” zastępuje się użytymi w odpowiedniej liczbie i odpowiednich przypadkach wyrazami „obwodowa komisja wyborcza ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie”;

15) art. 37d otrzymuje brzmienie:

„Art. 37d. § 1. Komisarz wyborczy, między 14 a 7 dniem przed dniem wyborów przekazuje wyborcom w stałych obwodach głosowania, w formie druku bezadresowego umieszczanego w oddawczych skrzynkach pocztowych, informację o terminie wyborów, godzinach głosowania, sposobie głosowania oraz warunkach ważności głosu w danych wyborach, a także o możliwości głosowania przez pełnomocnika.

§ 2. Działania informacyjne, o których mowa w § 1, komisarz wyborczy wykonuje za pośrednictwem operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 1481).

§ 3. Wzór informacji, o której mowa w § 1, w odniesieniu do danych wyborów określa Państwowa Komisja Wyborcza i przesyła do komisarzy wyborczych na 40 dni przed dniem wyborów.”;

16) art. 38 otrzymuje brzmienie:

„Art. 38. Głosować można osobiście, z zastrzeżeniem przepisów rozdziału 7.”;

17) w art. 39:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Głosowanie odbywa się bez przerwy od godziny 7^{00} do godziny 21^{00}.”,

b) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. W jednym pomieszczeniu może znajdować się jeden lokal wyborczy.”,

c) uchyla się § 3,

d) § 7 otrzymuje brzmienie:

„§ 7. Obwodowa komisja wyborcza ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie może zarządzić wcześniejsze zakończenie głosowania w odrębnych obwodach głosowania oraz w obwodach głosowania utworzonych na polskich statkach morskich, jeżeli wszyscy wyborcy wpisani do spisu wyborców oddali swe głosy. Zarządzenie wcześniejszego zakończenia głosowania może nastąpić nie wcześniej niż o godzinie 18^{00}. O zarządzeniu zakończenia głosowania przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie niezwłocznie zawiadamia osobę kierującą jednostką, o której mowa w art. 12 § 4 i 7, wójta oraz właściwą komisję wyborczą wyższego stopnia.”;

18) po art. 39 dodaje się art. 39a w brzmieniu:

„Art. 39a. W lokalu wyborczym umieszcza się w miejscu widocznym dla wyborców godło państwowe.”;

19) w art. 40:

a) § 3a otrzymuje brzmienie:

„§ 3a. Karta do głosowania w wyborach do Sejmu, wyborach do Parlamentu Europejskiego, wyborach do rady gminy w gminie liczącej powyżej 20 000 mieszkańców, wyborach do rady dzielnicy miasta stołecznego Warszawy, wyborach do rady powiatu, wyborach do sejmiku województwa może w razie potrzeby składać się z odpowiedniej liczby zadrukowanych jednostronnie, trwale połączonych kartek przy czym:

1) na pierwszej kartce karty do głosowania umieszcza się odpowiedni tytuł („Karta do głosowania w wyborach…”) oraz czytelną informację o sposobie głosowania i warunkach ważności głosu;

2) na drugiej kartce karty do głosowania umieszcza się spis treści zawierający nazwy zarejestrowanych komitetów wyborczych w kolejności wylosowanych numerów, ze wskazaniem numeru kartki karty do głosowania, na której znajduje się lista kandydatów danego komitetu wyborczego, oraz symbol graficzny komitetu wyborczego;

3) na trzeciej i kolejnych kartkach karty do głosowania umieszcza się poszczególne listy kandydatów każdego z komitetów wyborczych, z uwzględnieniem wymagań określonych w § 3 zdanie drugie oraz symbol graficzny komitetu wyborczego.”,

b) uchyla się § 3b,

c) dodaje się § 6 w brzmieniu:

„§ 6. Karty do głosowania są dokumentami z wyborów w rozumieniu art. 8 § 1 i są przechowywane przez okres 2 lat lub na wniosek uprawnionych podmiotów do 5 lat. Przepisy art. 8 § 1 zdanie drugie i trzecie stosuje się odpowiednio.”;

20) art. 41 otrzymuje brzmienie:

„Art. 41. Dopisanie na karcie do głosowania dodatkowych numerów list i nazw lub nazwisk albo poczynienie innych znaków lub dopisków na karcie do głosowania, w tym w kratce lub poza nią, nie wpływa na ważność oddanego na niej głosu.”;

21) w art. 42:

a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Od chwili rozpoczęcia głosowania aż do jego zakończenia w lokalu wyborczym muszą być równocześnie obecni członkowie obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie w liczbie stanowiącej co najmniej 2/3 jej pełnego składu, w tym przewodniczący komisji lub jego zastępca.”,

b) uchyla się § 4,

c) § 5 i 6 otrzymują brzmienie:

„§ 5. Od podjęcia przez obwodową komisję wyborczą ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie czynności, o których mowa w § 1, do rozpoczęcia głosowania oraz od zamknięcia lokalu wyborczego do podpisania protokołu, o którym mowa w art. 75 § 1, czynności obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie i obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie w obwodach głosowania na obszarze kraju mogą być rejestrowane przez mężów zaufania z wykorzystaniem własnych urządzeń rejestrujących.

§ 6. Materiały zawierające zarejestrowany przebieg czynności, o których mowa w § 5, na wniosek męża zaufania, rejestrującego czynności, o których mowa w § 5, mogą zostać zakwalifikowane jako dokumenty z wyborów w rozumieniu art. 8 § 1 i są przechowywane przez okres 2 lat lub na wniosek innych uprawnionych podmiotów do 5 lat. Przepisy art. 8 § 1 zdanie drugie i trzecie stosuje się odpowiednio.”,

d) uchyla się § 7;

22) uchyla się art. 43;

23) w art. 47 § 6 otrzymuje brzmienie:

„§ 6. Szczegółowy sposób wykonywania przez obwodową komisję wyborczą ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie czynności, o których mowa w § 1–4, określa Państwowa Komisja Wyborcza, zapewniając poszanowanie zasad przeprowadzania wyborów oraz ochronę urny, a także dokumentów związanych z wyborami.”;

24) w art. 52:

a) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Jeżeli otrzymujący kartę do głosowania, o której mowa w § 2, będący osobą niepełnosprawną o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 2046 i 1948 oraz z 2017 r. poz. 777, 935 i 1428) nie może w związku z tym potwierdzić otrzymania karty do głosowania członek obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie wydający kartę do głosowania wraz z przewodniczącym lub zastępcą przewodniczącego stwierdza fakt wydania oraz przyczynę braku podpisu osoby otrzymującej kartę.”,

b) po § 5 dodaje się § 5a w brzmieniu:

„§ 5a. Tajność głosowania zapewnia się w szczególności przez przygotowanie w lokalu wyborczym odpowiedniej liczby łatwo dostępnych miejsc umożliwiających każdemu wyborcy nieskrępowane zapoznanie się z kartą do głosowania oraz jej wypełnienie w sposób niewidoczny dla innych osób.”,

c) § 6 otrzymuje brzmienie:

„§ 6. Wyborca wrzuca kartę do urny znajdującej się w dostępnym i widocznym miejscu lokalu wyborczego, w taki sposób, aby strona zadrukowana była niewidoczna.”,

d) po § 6 dodaje się § 6a w brzmieniu:

„§ 6a. Przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie wyznacza członka komisji, który przebywając w bezpośredniej bliskości urny zapewnia jej nienaruszalność oraz przestrzeganie przez wyborców zasad, o których mowa w § 6.”,

e) § 7 otrzymuje brzmienie:

„§ 7. Od podjęcia przez obwodową komisję wyborczą ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie czynności, o których mowa w art. 42 § 1, do podpisania protokołu, o którym mowa w art. 75 § 1, prowadzi się transmisję z lokalu wyborczego za pośrednictwem publicznie dostępnej sieci elektronicznego przekazywania danych. Szczegółowe informacje o dostępie do transmisji podaje się co najmniej na 24 godziny przed rozpoczęciem głosowania na stronie internetowej Państwowej Komisji Wyborczej.”,

f) po § 7 dodaje się § 7a w brzmieniu:

„§ 7a. W przypadku, gdy transmisja, o której mowa w § 7, nie jest możliwa z przyczyn technicznych w trakcie pracy obwodowej komisji wyborczej w lokalu wyborczym, czynności podejmowane przez komisję są rejestrowane za pomocą urządzeń rejestrujących obraz i dźwięk, a następnie udostępnia na stronie internetowej Państwowej Komisji Wyborczej.”,

g) § 8 otrzymuje brzmienie:

„§ 8. Materiały zawierające transmitowany lub zarejestrowany przebieg czynności, o których mowa w § 7, są dokumentami z wyborów w rozumieniu art. 8 § 1 i są przechowywane przez okres 2 lat lub na wniosek uprawnionych podmiotów do 5 lat. Przepisy art. 8 § 1 zdanie drugie i trzecie stosuje się odpowiednio.”,

h) uchyla się § 9,

i) dodaje się § 10 w brzmieniu:

„§ 10. Państwowa Komisja Wyborcza określa warunki techniczne transmisji, o której mowa w § 7, oraz rejestracji, o której mowa w § 7a.”;

25) w dziale I uchyla się rozdział 6a;

26) w art. 54 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Głosowanie za pośrednictwem pełnomocnika jest wyłączone w przypadku głosowania w obwodach głosowania utworzonych w jednostkach, o których mowa w art. 12 § 4 i 7, oraz w obwodach głosowania utworzonych za granicą i na polskich statkach morskich.”;

27) w art. 56 w § 4 wyrazy „komisji obwodowej” zastępuje się wyrazami „obwodowej komisji wyborczej”;

28) użyte w art. 69 w § 1, 3 i 3a, w art. 76 w § 2 i 3, w art. 228 w § 1 we wprowadzeniu do wyliczenia, w art. 270 w § 1 we wprowadzeniu do wyliczenia, w art. 271, w art. 313, w art. 314 w § 1 w zdaniu drugim, w art. 349 w § 2, w art. 350 w zdaniu drugim, w art. 441, w art. 452 w § 2, w art. 468 w § 1 w różnej liczbie i różnych przypadkach wyrazy „obwodowa komisja wyborcza” zastępuje się użytymi w odpowiedniej liczbie i odpowiednich przypadkach wyrazami „obwodowa komisja wyborcza ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie”;

29) w art. 69 uchyla się § 2;

30) w art. 70:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Niezwłocznie po zakończeniu głosowania przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie wspólnie z przewodniczącym obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie zapieczętowuje otwór urny wyborczej.”,

b) po § 1 dodaje się § 1a i 1b w brzmieniu:

„§ 1a. Po wykonaniu czynności, o której mowa w § 1, przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie przekazuje przewodniczącemu obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie w obecności członków każdej z komisji obwodowej spis wyborców, urnę wyborczą wraz ze znajdującymi się w niej kartami do głosowania, egzemplarze protokołu głosowania w obwodzie, niewydane karty do głosowania, otrzymane w trakcie głosownia zaświadczenia o prawie do głosowania, akty pełnomocnictwa do głosowania oraz pieczęć komisji. Członkowie obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie wraz z członkami obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie w obecności przewodniczącego każdej z komisji obwodowej ustalają liczbę niewydanych kart do głosowania, zaświadczeń o prawie do głosowania oraz aktów pełnomocnictwa do głosowania.

§ 1b. Z przekazania, o którym mowa w §1a, sporządza się protokół przekazania, w którym wymienia się nazwę komisji, oraz miejsce, datę i godzinę wydania, a także liczbę niewydanych karty do głosowania, zaświadczeń o prawie do głosowania oraz aktów pełnomocnictwa do głosowania oraz inne istotne informacje. Protokół podpisują wszyscy obecni przy przekazaniu członkowie każdej z komisji obwodowej, w tym obowiązkowo przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie oraz przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie. Każdy członek komisji i mąż zaufania może zażądać otrzymania kopii protokołu, o którym mowa w zdaniu pierwszym. Z chwilą podpisania protokołu, o którym mowa w zdaniu pierwszym, obwodowa komisja wyborcza ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie kończy pracę. Protokół, o którym mowa w zdaniu pierwszym, przekazuje się właściwej komisji wyborczej wyższego stopnia wraz z protokołem, o którym mowa w art. 75 § 1.”,

c) § 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„§ 2. Obwodowa komisja wyborcza ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie ustala, na podstawie spisu wyborców, liczbę osób uprawnionych do głosowania oraz liczbę wyborców, którym wydano karty do głosowania.

§ 3. Obwodowa komisja wyborcza ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie ustala liczbę niewykorzystanych kart do głosowania, a następnie karty te umieszcza w zapieczętowanych pakietach.”;

31) w art. 71:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Po wykonaniu czynności, o których mowa w art. 70, przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie otwiera urnę wyborczą, po czym komisja liczy wyjęte z urny karty do głosowania i ustala liczbę kart ważnych i liczbę kart nieważnych oraz, odpowiednio do przeprowadzonych wyborów, liczbę głosów ważnych oddanych na poszczególnych kandydatów albo na poszczególne listy kandydatów i każdego kandydata z tych list, a także liczbę głosów nieważnych.”,

b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Wszystkie czynności obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie wykonywane są wspólnie przez członków komisji w liczbie stanowiącej co najmniej 2/3 jej pełnego składu, w tym przewodniczącego lub jego zastępcy.”;

32) uchyla się art. 72;

33) w art. 75:

a) § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Obwodowa komisja wyborcza ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie sporządza, w dwóch egzemplarzach, protokół głosowania w obwodzie właściwy dla przeprowadzanych wyborów.

§ 2. W protokole, o którym mowa w § 1, wymienia się odpowiednio dane, o których mowa w art. 70 § 2, oraz, odpowiednio do przeprowadzanych wyborów, liczbę głosów nieważnych z wyszczególnieniem przyczyn nieważności i liczby głosów odpowiadających każdej z tych przyczyn, liczbę głosów ważnych ogółem z wyszczególnieniem liczby głosów oddanych na

poszczególnych kandydatów albo na poszczególne listy kandydatów i każdego kandydata z tych list.”,

b) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Protokół, o którym mowa w § 1, sporządza się przed wprowadzeniem danych do sieci elektronicznego przekazywania danych. Dane wpisane do protokołu po jego podpisaniu przez osoby wchodzące w skład obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie obecne przy jego sporządzaniu i opatrzeniu pieczęcią komisji są następnie wprowadzane do sieci elektronicznego przekazywania danych.”,

c) § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Protokół podpisują wszystkie osoby wchodzące w skład obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie obecne przy jego sporządzaniu. Protokół opatruje się pieczęcią komisji.”,

d) uchyla się § 6,

e) § 7 otrzymuje brzmienie:

„§ 7. Członkom obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie przysługuje prawo wniesienia do protokołu uwag z wymienieniem konkretnych zarzutów, z tym że nie zwalnia to ich z obowiązku podpisania protokołu głosowania w obwodzie. Adnotację o wniesieniu uwag zamieszcza się w protokole.”;

34) art. 77–80 otrzymują brzmienie:

„Art. 77. § 1. Niezwłocznie po sporządzeniu protokołu głosowania w obwodzie, przed jego przekazaniem właściwej komisji wyborczej wyższego stopnia, obwodowa komisja wyborcza ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie podaje do publicznej wiadomości wyniki głosownia w obwodzie poprzez wywieszenie w lokalu wyborczym, w miejscu łatwo dostępnym dla wyborców, kopii tego protokołu. Kopię protokołu otrzymuje każdy członek komisji i mąż zaufania. Protokół, o którym mowa w zdaniu pierwszym, umieszcza się na stronie internetowej Państwowej Komisji Wyborczej.

§ 2. Dane o wynikach głosowania w obwodzie wprowadza się do sieci elektronicznego przekazywania danych dopiero po sporządzeniu protokołu zgodnie z wymaganiami art. 75.

§ 3. Przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie lub jego zastępca przekazuje niezwłocznie wójtowi kopię protokołu głosowania w obwodzie. Wyborcom, w ciągu 30 dni od dnia przekazania, przysługuje wgląd do kopii protokołu, o którym mowa w zdaniu pierwszym, w siedzibie gminy, do której przekazano kopię protokołu.

Art. 78. § 1. Przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie lub jego zastępca niezwłocznie po dokonaniu czynności określonych w art. 77 przekazuje właściwej komisji wyborczej wyższego stopnia, w zapieczętowanej kopercie, jeden egzemplarz protokołu głosowania w obwodzie wraz z wyjaśnieniami komisji do zgłoszonych zarzutów, o których mowa w art. 75 § 7 i art. 103b § 1 pkt 3. W tym celu przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie lub jego zastępca osobiście transportuje te dokumenty do siedziby właściwej komisji wyborczej wyższego stopnia albo wydaje je w siedzibie obwodowej komisji wyborczej osobie upoważnionej w formie pisemnej do odbioru protokołów przez przewodniczącego właściwej komisji wyborczej wyższego stopnia.

§ 2. Osoba przekazująca kopertę z dokumentami, o których mowa w § 1, oraz osoba upoważniona do jej odebrania sporządzają protokół przekazania, w którym wymienia się nazwę komisji, od której pochodzą te dokumenty, oraz miejsce, datę i godzinę wydania.

§ 3. Koperta nie może zostać otwarta na żadnym etapie czynności określonych w § 2 ani nie może być przetrzymywana w jakimkolwiek miejscu poza siedzibą obwodowej komisji wyborczej lub siedzibą właściwej komisji wyborczej wyższego stopnia.

§ 4. Wyniki głosowania z obwodów utworzonych za granicą przekazuje się okręgowej komisji wyborczej właściwej dla dzielnicy Śródmieście miasta stołecznego Warszawy, a wyniki głosowania z obwodów utworzonych na polskich statkach morskich – okręgowej komisji wyborczej właściwej dla siedziby armatora.

§ 5. Zasady i tryb przekazywania komisji wyborczej wyższego stopnia wyników głosowania i protokołów głosowania z obwodów głosowania, o których mowa w § 4, określa Państwowa Komisja Wyborcza po zasięgnięciu opinii odpowiednio ministra właściwego do spraw zagranicznych oraz ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej.

Art. 79. § 1. Po sporządzeniu protokołu głosowania obwodowa komisja wyborcza ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie składa do opakowań zbiorczych osobno: ważne, nieważne i niewydane karty do głosowania. Po dokładnym zamknięciu opakowanie zbiorcze zapieczętowuje się, przy użyciu pieczęci komisji, w sposób uniemożliwiający jego otwarcie bez naruszenia odcisku pieczęci.

§ 2. Po dokonaniu czynności, o których mowa w art. 78, przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie niezwłocznie, w sposób ustalony przez Państwową Komisję Wyborczą, przekazuje w depozyt odpowiednio urzędnikowi wyborczemu, konsulowi albo kapitanowi statku dokumenty z głosowania, opakowania zbiorcze zawierające karty do głosowania, o których mowa w § 1, oraz pieczęć komisji. Należyte przechowanie dokumentów z głosowania, opakowań zbiorczych zawierających karty do głosowania, o których mowa w § 1, oraz pieczęć komisji, gwarantujące właściwe ich zabezpieczenie zapewnia odpowiednio urzędnik wyborczy, konsul, kapitan statku w sposób ustalony przez Państwową Komisję Wyborczą.

§ 3. Dokumenty, o których mowa w § 2, oraz opakowania zbiorcze zawierające karty do głosowania, o których mowa w § 1, są udostępniane właściwemu sądowi w związku z postępowaniami w sprawach protestów wyborczych oraz na żądanie sądów, prokuratury lub Policji, prowadzących postępowanie karne.

§ 4. Otwarcie opakowania zbiorczego, o którym mowa w § 1, i wyjęcie z niego kart do głosowania może nastąpić jedynie w przypadku, gdy jest to konieczne w związku ze stosowaniem niniejszego kodeksu lub innej ustawy, a o otwarciu postanowił właściwy organ wyborczy, sąd lub prokurator. Z czynności otwarcia opakowania zbiorczego i wyjęcia z niego kart do głosowania sporządza się protokół, w którym wymienia się datę, miejsce i podstawę tej czynności oraz osoby biorące w niej udział; osoby te podpisują protokół.

Art. 80. § 1. Państwowa Komisja Wyborcza oraz obwodowe komisje wyborcze ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie podają w trakcie głosowania liczbę osób ujętych w spisach wyborców oraz liczbę wyborców, którym wydano karty do głosowania.

§ 2. Obwodowe komisje wyborcze ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie przekazują Państwowej Komisji Wyborczej w trakcie głosowania dane liczbowe, o których mowa w art. 70 § 2.

§ 3. Państwowa Komisja Wyborcza ustala tryb i sposób udostępniania oraz przekazywania danych, o których mowa w § 1 i 2.”;

35) uchyla się art. 103;

36) w dziale I po rozdziale 11 dodaje się rozdział 11a w brzmieniu:

„Rozdział 11a

Mężowie zaufania i obserwatorzy społeczni

Art. 103a. § 1. Pełnomocnik wyborczy lub osoba przez niego upoważniona ma prawo wyznaczyć po jednym mężu zaufania do komisji wyborczych, o których mowa w art. 152 § 2. Jeżeli jednak komitet wyborczy nie zarejestrował kandydatów lub list kandydatów we wszystkich okręgach wyborczych, mężów zaufania reprezentujących ten komitet można wyznaczyć tylko do obwodowych komisji wyborczych na obszarze okręgu, w którym komitet ten zarejestrował kandydata lub listę kandydatów.

§ 2. Pełnomocnik wyborczy lub osoba przez niego upoważniona może wyznaczyć jednego męża zaufania przy Państwowej Komisji Wyborczej.

§ 3. Mężem zaufania może być osoba mająca czynne prawo wyborcze do Sejmu, która nie kandyduje w wyborach ani nie jest komisarzem wyborczym, pełnomocnikiem wyborczym, pełnomocnikiem finansowym, urzędnikiem wyborczym lub członkiem komisji wyborczej.

§ 4. Pełnomocnik wyborczy lub osoba przez niego upoważniona wydaje mężowi zaufania zaświadczenie, którego wzór określa Państwowa Komisja Wyborcza. Mężowi zaufania wyznaczonemu do obwodowej komisji wyborczej w obwodzie głosowania utworzonym za granicą zaświadczenie może być także przekazane, najpóźniej w dniu wyborów, telefaksem lub w formie elektronicznej za pośrednictwem konsula.

§ 5. Funkcja męża zaufania wygasa w przypadku:

1) zrzeczenia się funkcji;

2) śmierci;

3) podpisania zgody na zgłoszenie do komisji wyborczej, kandydowanie w wyborach bądź objęcie funkcji pełnomocnika, komisarza wyborczego, urzędnika wyborczego;

4) odwołania.

Art. 103b. § 1. Mąż zaufania ma prawo:

1) być obecny podczas wszystkich czynności komisji, do której został wyznaczony, w szczególności być obecny przy przekazywaniu protokołu przez obwodową komisję wyborczą, przekazywaniu danych z protokołu przez rejonową komisję wyborczą, sprawdzaniu pod względem arytmetycznej poprawności ustalenia wyników głosowania przez pełnomocników, o których mowa w art. 173, oraz sprawdzaniu prawidłowości ustalenia wyników głosowania i wprowadzania danych do sieci elektronicznego przesyłania danych;

2) być obecnym w lokalu wyborczym w czasie przygotowania do głosowania, głosowania, ustalania wyników głosowania i sporządzania protokołu;

3) wnosić do protokołu uwagi, z wymienieniem konkretnych zarzutów;

4) być obecnym przy przewożeniu i przekazywaniu protokołu do właściwej komisji wyborczej wyższego stopnia.

§ 2. O wniesieniu uwag, o których mowa w § 1 pkt 3, zamieszcza się w protokole adnotację.

Art. 103c. § 1. Zarejestrowane w Rzeczypospolitej Polskiej stowarzyszenie i fundacja, do których celów statutowych należy troska o demokrację, prawa obywatelskie i rozwój społeczeństwa obywatelskiego, ma prawo wyznaczyć po jednym obserwatorze społecznym do komisji wyborczych, o których mowa w art. 152 § 2.

§ 2. Do obserwatorów społecznych stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu o mężach zaufania, z wyjątkiem art. 103b § 1 pkt 3 i 4.”;

37) w art. 105 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Agitacją wyborczą jest publiczne nakłanianie lub zachęcanie do głosowania w określony sposób, w tym w szczególności do głosowania na kandydata określonego komitetu wyborczego.”;

38) w art. 106 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Agitację wyborczą może prowadzić każdy komitet wyborczy i każdy wyborca, w tym zbierać podpisy popierające zgłoszenia kandydatów po uzyskaniu pisemnej zgody pełnomocnika wyborczego.”;

39) art. 108 otrzymuje brzmienie:

„Art. 108. § 1. Zabrania się prowadzenia agitacji wyborczej:

1) na terenie urzędów administracji rządowej i administracji samorządu terytorialnego oraz sądów;
2) na terenie zakładów pracy w sposób i formach zakłócających normalne funkcjonowanie;
3) na terenie jednostek wojskowych i innych jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej oraz oddziałów obrony cywilnej, a także skoszarowanych jednostek podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.

§ 2. Zabroniona jest agitacja wyborcza na terenie szkół wobec uczniów.

§ 3. Za agitacje wyborczą nie uznaje się prowadzonych przez szkołę zajęć z zakresu edukacji obywatelskiej polegającej na upowszechnianiu wśród uczniów wiedzy o prawach i obowiązkach obywateli, znaczeniu wyborów w funkcjonowaniu demokratycznego państwa prawnego oraz zasadach organizacji wyborów.

§ 4. Na podmiotach wymienionych w § 1 i 3 spoczywa obowiązek właściwego oznaczenia terenu i znajdujących się na nim budynków.”;

40) po art. 108 dodaje się art. 108a w brzmieniu:

„Art. 108a. § 1. Zabrania się komitetom wyborczym, kandydatom oraz wyborcom prowadzącym agitację wyborczą na rzecz komitetów wyborczych lub kandydatów organizowania loterii fantowych, innego rodzaju gier losowych oraz konkursów, w których wygranymi są nagrody pieniężne lub przedmioty o wartości wyższej niż wartość przedmiotów zwyczajowo używanych w celach reklamowych lub promocyjnych.

§ 2. Zabrania się podawania lub dostarczania, w ramach prowadzonej agitacji wyborczej, napojów alkoholowych nieodpłatnie lub po cenach sprzedaży netto możliwych do uzyskania, nie wyższych od ceny nabycia lub kosztów wytworzenia.

§ 3. Zabrania się w ramach prowadzonej agitacji wyborczej, nieodpłatnego rozdawania przedmiotów o wartości wyższej niż wartość przedmiotów zwyczajowo używanych w celach reklamowych lub promocyjnych.”;

41) w art. 110 po § 6 dodaje się § 6a w brzmieniu:

„§ 6a. Obowiązek, o którym mowa w § 6, nie dotyczy sytuacji, w której plakaty i hasła wyborcze oraz urządzenia ogłoszeniowe ustawione w celu prowadzenia agitacji wyborczej znajdują się na nieruchomościach, obiektach lub urządzeniach będących własnością prywatną, a pozostawienie plakatów i haseł wyborczych oraz urządzeń ogłoszeniowych po upływie terminu, o którym mowa w § 6, nastąpi za zgodą właściciela.”;

42) w art. 124 w § 1 w pkt 5 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 6 i 7 w brzmieniu:

„6) zadaniami zleconymi archiwom państwowym;

7) zadaniami urzędników wyborczych.”;

43) w art. 132 § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Komitetom wyborczym nie wolno przyjmować korzyści majątkowych o charakterze niepieniężnym, z wyjątkiem:

1) nieodpłatnego rozpowszechniania plakatów i ulotek wyborczych przez osoby fizyczne;

2) pomocy w pracach biurowych udzielanej przez osoby fizyczne;

3) wykorzystania przedmiotów i urządzeń, w tym pojazdów mechanicznych, udostępnianych nieodpłatnie przez osoby fizyczne;

4) nieodpłatnego udostępniania miejsc do ekspozycji materiałów wyborczych przez osoby fizyczne nieprowadzące działalności gospodarczej w zakresie reklamy.”;

44) art. 153 otrzymuje brzmienie:

„Art. 153. § 1. Można być członkiem tylko jednej komisji wyborczej. Nie mogą być członkami komisji kandydaci w wyborach, komisarze wyborczy, pełnomocnicy wyborczy, pełnomocnicy finansowi, urzędnicy wyborczy oraz mężowie zaufania.

§ 2. Członkostwo w komisji wyborczej wygasa z dniem podpisania zgody na kandydowanie w wyborach bądź objęcia funkcji komisarza wyborczego, pełnomocnika, urzędnika wyborczego lub męża zaufania, o których mowa w § 1.

§ 3. Komisarze wyborczy, członkowie Państwowej Komisji Wyborczej, okręgowej, rejonowej i terytorialnej komisji wyborczej nie mogą prowadzić agitacji wyborczej na rzecz poszczególnych kandydatów lub list kandydatów. Urzędnicy wyborczy nie mogą prowadzić agitacji wyborczej, o której mowa w zdaniu pierwszym, z wyjątkiem agitacji na rzecz własnej kandydatury.

§ 4. Członkowie obwodowej komisji wyborczej nie mogą prowadzić agitacji wyborczej na rzecz poszczególnych kandydatów oraz list kandydatów:

1) w lokalu wyborczym;
2) w trakcie czynności podejmowanych przez obwodową komisję wyborczą;
3) w trakcie przygotowań do prac obwodowej komisji wyborczej.”;

45) w art. 154:

a) w § 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) zryczałtowane diety za czas związany z wykonywaniem zadań członka komisji w przypadku członków okręgowych, rejonowych i terytorialnych komisji wyborczych oraz za czas związany z przeprowadzeniem głosowania oraz ustaleniem wyników głosowania w przypadku członków obwodowych komisji wyborczych.”,

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Członkom Państwowej Komisji Wyborczej, a także przewodniczącym okręgowych, rejonowych i terytorialnych komisji wyborczych, którzy pełnią funkcje z urzędu jako komisarze wyborczy, nie przysługują zryczałtowane diety, o których mowa w § 1 pkt 2.”,

c) § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Komisarze wyborczy, członkowie Państwowej Komisji Wyborczej, okręgowych, rejonowych i terytorialnych komisji wyborczych oraz urzędnicy wyborczy korzystają z ochrony prawnej przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych i ponoszą odpowiedzialność jak funkcjonariusze publiczni.”,

d) po § 5 dodaje się § 5a w brzmieniu:

„§ 5a. Członkowie obwodowych komisji wyborczych w trakcie:

1) przebywania w lokalu wyborczym,
2) czynności podejmowanych przez obwodową komisję wyborczą,

3) przygotowań do prac obwodowej komisji wyborczej

– korzystają z ochrony prawnej przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych i ponoszą odpowiedzialność jak funkcjonariusze publiczni.”;

46) uchyla się art. 155;

47) art. 156 w § 1 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Obsługę i techniczno-materialne warunki pracy obwodowych i terytorialnych komisji wyborczych oraz wykonania zadań związanych z organizacją i przeprowadzeniem wyborów na obszarze gminy, powiatu lub województwa, zapewnia odpowiednio wójt, starosta lub marszałek województwa z zastrzeżeniem art. 191e § 1, art. 437, art. 458a, art. 467a i art. 484.”;

48) w art. 157:

a) § 2 i 2a otrzymują brzmienie:

„§ 2. W skład Państwowej Komisji Wyborczej wchodzą:

1) jeden sędzia Trybunału Konstytucyjnego, wskazany przez Prezesa Trybunału Konstytucyjnego;

2) jeden sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego, wskazany przez Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego;

3) 7 osób mających kwalifikacje do zajmowania stanowiska sędziego, wskazanych przez Sejm.

§ 2a. Wymaganie, o którym mowa w § 2 pkt 3, nie dotyczy osoby która:

1) ma co najmniej trzyletni staż pracy na stanowisku prokuratora, Prezesa Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, jej wiceprezesa lub radcy albo wykonywania w Polsce zawodu adwokata, radcy prawnego lub notariusza;

2) pracowała w polskiej szkole wyższej, w Polskiej Akademii Nauk, w instytucie badawczym lub innej placówce naukowej, mając tytuł naukowy profesora albo stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych.”,

b) po § 2a dodaje się § 2b i 2c w brzmieniu:

„§ 2b. Kadencja członków Państwowej Komisji Wyborczej, o których mowa w § 2 pkt 1 i 2, wynosi 9 lat.

§ 2c. Kadencja członka Państwowej Komisji Wyborczej, o którym mowa w § 2 pkt 3, odpowiada kadencji Sejmu, z zastrzeżeniem art. 158 § 1a.”,

c) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Członków Państwowej Komisji Wyborczej powołuje Prezydent Rzeczypospolitej w drodze postanowienia.”,

d) po § 4 dodaje się § 4a–4e w brzmieniu:

„§ 4a. Kandydatów na członków Państwowej Komisji Wyborczej powoływanych na podstawie § 2 pkt 3 wskazują kluby parlamentarne lub poselskie, z tym że liczba tych członków musi odzwierciedlać proporcjonalnie reprezentację w Sejmie klubów parlamentarnych lub poselskich.

§ 4b. Liczba członków powołanych w skład Państwowej Komisji Wyborczej, spośród wskazanych przez jeden klub parlamentarny lub poselski, nie może być większa niż 3, z zastrzeżeniem § 4c.

§ 4c. W przypadku, gdy w danej kadencji Sejmu są dwa kluby parlamentarne lub poselskie, pozostałego kandydata do części Państwowej Komisji Wyborczej, o której mowa w § 2 pkt 3, wyłania się w drodze losowania przeprowadzonego przez Prezydium Sejmu spośród osób zgłoszonych przez kluby parlamentarne lub poselskie; każdy z nich może zgłosić do losowania jedną osobę.

§ 4d. Po powołaniu członków Państwowej Komisji Wyborczej, o których mowa w § 2 pkt 3, zmiany w liczbie i składzie klubów parlamentarnych lub poselskich zachodzące w trakcie tej samej kadencji Sejmu nie mają wpływu na skład Komisji.

§ 4e. Członkowie Państwowej Komisji Wyborczej, o których mowa w § 2 pkt 3, nie mogą należeć do partii politycznych ani prowadzić działalności publicznej niedającej się pogodzić z pełnioną funkcją.”,

e) w § 5 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:

„Funkcję przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej może pełnić wyłącznie osoba powołana w trybie § 2 pkt 1 lub 2.”;

49) w art. 158:

a) w § 1 pkt 5 otrzymuje brzmienie:

„5) odwołania członka Komisji przez Prezydenta Rzeczypospolitej na uzasadniony wniosek podmiotu wskazującego.”,

b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Członkostwo osób powołanych w myśl art. 157 § 2 pkt 3 wygasa z mocy prawa po upływie 150 dni od dnia wyborów do Sejmu.”,

c) dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Jeżeli członkostwo osoby powołanej w myśl art. 157 § 2 pkt 3 wygasło przed upływem kadencji Sejmu, pierwszeństwo wskazania innej osoby na jej miejsce przysługuje temu samemu klubowi parlamentarnemu lub poselskiemu.”;

50) w art. 159:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Członkowie Państwowej Komisji Wyborczej pełnią swoje funkcje w Komisji niezależnie od swoich obowiązków służbowych.”,

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Wynagrodzenie, o którym mowa w § 2, przysługuje niezależnie od uposażenia lub wynagrodzenia wypłacanego z innego tytułu.”;

51) w art. 160 w § 1:

a) po pkt 8 dodaje się pkt 8a w brzmieniu:

„8a) przeprowadzenie sprawdzenia wybranych kart do głosowania i innych dokumentów z wyborów w celu wykluczania podejrzenia nieprawidłowości w przebiegu wyborów w razie powzięcia uzasadnionego podejrzenia o możliwości wystąpienia nieprawidłowości;”,

b) po pkt 9 dodaje się pkt 9a w brzmieniu:

„9a) skierowanie, w okresie 14 dni przed dniem wyborów, przystępnej informacji o sposobie głosowania i warunkach ważności głosu do możliwie największej liczby wyborców z wykorzystaniem strony internetowej Komisji i za pośrednictwem środków masowego przekazu;”;

52) w art. 161:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Państwowa Komisja Wyborcza wydaje wytyczne wiążące komisarzy wyborczych, urzędników wyborczych i komisje wyborcze niższego stopnia oraz wyjaśnienia dla organów administracji rządowej i organów jednostek samorządu terytorialnego, a także podległych im jednostek organizacyjnych wykonujących zadania związane z

przeprowadzeniem wyborów, jak i dla komitetów wyborczych oraz nadawców radiowych i telewizyjnych.”,

b) § 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„§ 3. Państwowa Komisja Wyborcza podejmuje uchwały w zakresie swoich ustawowych uprawnień, w szczególności w przypadkach określonych w § 1 i 2.

§ 4. Uchwały Państwowej Komisji Wyborczej zapadają większością głosów w obecności co najmniej 2/3 jej pełnego składu, w tym przewodniczącego Komisji lub jednego z jego zastępców, na posiedzeniu jawnym.”;

53) po art. 161 dodaje się art. 161a w brzmieniu:

„Art. 161a. § 1. Pełnomocnikowi wyborczemu służy prawo wniesienia skargi do Sądu Najwyższego na uchwałę Państwowej Komisji Wyborczej w sprawach, o których mowa w art. 161 § 1. Skargę wnosi się w terminie 7 dni od dnia ogłoszenia uchwały.

§ 2. Wniesienie skargi wstrzymuje wykonanie uchwały Państwowej Komisji Wyborczej w zakresie, którego dotyczy skarga, z zastrzeżeniem § 4.

§ 3. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę w postępowaniu nieprocesowym w terminie 7 dni.

§ 4. Jeśli do dnia wyborów pozostało mniej niż 7 dni, wniesienie skargi nie powoduje wstrzymania wykonania uchwały, chyba że Sąd Najwyższy postanowi inaczej.

§ 5. Uczestnikami postępowania są skarżący oraz Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej albo jego zastępca.

§ 6. Od orzeczenia Sądu Najwyższego nie przysługuje środek prawny.

§ 7. Orzeczenie doręcza się pełnomocnikowi wyborczemu i Państwowej Komisji Wyborczej.

§ 8. Jeżeli Sąd Najwyższy uzna skargę za zasadną, Państwowa Komisja Wyborcza niezwłocznie uchyla zaskarżoną uchwałę albo zmienia w zakresie wskazanym w orzeczeniu.”;

54) w art. 162:

a) w § 1:

– w pkt 1:

– – wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„warunki i sposób pomocniczego wykorzystania techniki elektronicznej przy:”,

– – lit. b otrzymuje brzmienie:

„b) sporządzaniu protokołów przez obwodowe komisje wyborcze ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie, terytorialne, rejonowe i okręgowe komisje wyborcze oraz Państwową Komisję Wyborczą,”,

– pkt 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„2) tryb pomocniczego przekazywania danych z protokołów, o których mowa w pkt 1, za pośrednictwem sieci elektronicznego przekazywania danych,

3) tryb przekazywania przez obwodowe komisje wyborcze ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie w trakcie głosowania danych o liczbie osób uprawnionych do głosowania i liczbie wyborców, którym wydano karty do głosowania, oraz sposób podawania tych danych do publicznej wiadomości, jeżeli przepisy szczególne to przewidują”,

b) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Oprogramowanie służące elektronicznej obsłudze czynności, o których mowa w § 1, tworzy się zgodnie z wymaganiami ustalonymi przez Państwową Komisję Wyborczą i pod jej nadzorem.”,

c) dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Do obsługi czynności, o których mowa w § 1, można stosować jedynie oprogramowanie, do którego prawa majątkowe przysługują wyłącznie Skarbowi Państwa oraz urządzenia techniczne, do których prawa majątkowe przysługują wyłącznie Skarbowi Państwa, jednostkom samorządu terytorialnego lub podmiotom im podległym. Muszą one być usytuowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i być w wyłącznej dyspozycji Państwowej Komisji Wyborczej oraz Krajowego Biura Wyborczego. Tworzenie i eksploatacja oprogramowania nie mogą być powierzane podmiotom zewnętrznym w stosunku do Krajowego Biura Wyborczego.”;

55) w dziale II tytuł rozdziału 3 otrzymuje brzmienie:

„Komisarze wyborczy”;

56) w art. 166:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Państwowa Komisja Wyborcza określa właściwość rzeczową komisarzy wyborczych, w tym w zakresie wykonywania czynności o charakterze ogólnowojewódzkim, z uwzględnieniem zadań związanych z wyborami do organów jednostek samorządu terytorialnego oraz zadań, o których mowa w art. 167 § 1 pkt 8 i 9, a także właściwość terytorialną komisarzy wyborczych i ich siedzibę, biorąc pod uwagę, że obszar działania komisarzy wyborczych odpowiada okręgom wyborczym określonym w załączniku nr 2 do kodeksu.”,

b) w § 3 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Komisarzy wyborczych w liczbie 100, z uwzględnieniem § 2, powołuje na okres 5 lat Państwowa Komisja Wyborcza na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych, spośród osób mających wykształcenie wyższe prawnicze.”,

c) § 4 i 5 otrzymują brzmienie:

„§ 4. Komisarz wyborczy nie może należeć do partii politycznych ani prowadzić działalności publicznej niedającej się pogodzić z pełnioną funkcją. Komisarzem wyborczym nie może być osoba skazana prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe.

§ 5. Nie mogą być komisarzami wyborczymi kandydaci w wyborach, pełnomocnicy wyborczy, pełnomocnicy finansowi, mężowie zaufania, urzędnicy wyborczy, członkowie komisji wyborczej.”,

d) w § 7 pkt 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„3) podpisania zgody na zgłoszenie do komisji wyborczej, kandydowanie w wyborach bądź objęcia funkcji pełnomocnika wyborczego, pełnomocnika finansowego, męża zaufania, urzędnika wyborczego;

4) o którym mowa w § 4;”,

e) § 8 otrzymuje brzmienie:

„§ 8. Państwowa Komisja Wyborcza odwołuje komisarza wyborczego przed upływem okresu, na jaki został powołany, w przypadku

niewykonywania lub nienależytego wykonywania obowiązków komisarza wyborczego.”;

57) w art. 167:

a) w § 1:

– pkt 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„2) zapewnianie, we współdziałaniu z organami jednostek samorządu terytorialnego oraz urzędnikami wyborczymi, organizacji wyborów do rad na obszarze województwa;

3) powoływanie terytorialnych komisji wyborczych oraz rozwiązywanie terytorialnych komisji wyborczych w wyborach organów jednostek samorządu terytorialnego po wykonaniu ich ustawowych zadań;”,

– po pkt 3 dodaje się pkt 3a–3d w brzmieniu:

„3a) powoływanie obwodowych komisji wyborczych oraz rozwiązywanie obwodowych komisji wyborczych po wykonaniu ich ustawowych zadań;

3b) tworzenie i zmiana obwodów głosownia, w szczególności ustalenie ich numerów, granic oraz siedzib obwodowych komisji wyborczych;

3c) zarządzanie wydrukowania kart do głosownia w wyborach organów jednostek samorządu terytorialnego oraz zapewnienie ich przekazania właściwym komisjom wyborczym;

3d) dokonywanie podziału odpowiednio gminy, powiatu, województwa na okręgi wyborcze, ustalenie ich granic, numerów, liczby radnych wybieranych w każdym okręgu, w wyborach organów jednostek samorządu terytorialnego;”,

– pkt 7 otrzymuje brzmienie:

„7) udzielanie, w miarę potrzeby, terytorialnym, obwodowym komisjom wyborczym oraz urzędnikom wyborczym wyjaśnień;”,

b) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Komisarz wyborczy jest zwierzchnikiem urzędników wyborczych.”;

58) w art. 178:

a) § 1–4 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Terytorialne komisje wyborcze powołuje, najpóźniej w 40 dniu przed dniem wyborów:

1) w przypadku wojewódzkiej komisji wyborczej – komisarz wyborczy wykonujący czynności o charakterze ogólnowojewódzkim,
2) w przypadku powiatowej i gminnej komisji wyborczej – komisarz wyborczy

– spośród wyborców zgłoszonych przez pełnomocników wyborczych, z zastrzeżeniem § 6.

Zgłoszenia kandydatów na członków terytorialnej komisji wyborczej dokonuje się najpóźniej w 45 dniu przed dniem wyborów.

§ 2. W skład terytorialnej komisji wyborczej wchodzi 9 osób, z zastrzeżeniem § 6, które mają bierne prawo wyborcze do Sejmu:

1) w liczbie nieprzekraczającej 6 – po jednej osobie zgłoszonej przez każdego z pełnomocników wyborczych reprezentujących komitety wyborcze utworzone przez partie polityczne bądź koalicje partii politycznych, z których list odpowiednio w ostatnich wyborach: wybrano radnych do sejmiku województwa, z tym że kandydatów można zgłaszać tylko na obszarze województwa, na terenie którego komitet wyborczy wprowadził w ostatnich wyborach radnych do sejmiku województwa; albo wybrano posłów do Sejmu; jeżeli liczba takich komitetów wyborczych jest mniejsza niż 6, prawo wskazania dodatkowej osoby mają pełnomocnicy komitetów wyborczych, o których mowa w pkt 2,
2) po jednej osobie zgłoszonej przez każdego z pełnomocników wyborczych reprezentujących pozostałe komitety wyborcze

– z zastrzeżeniem § 3.

§ 3. Gdyby liczba członków komisji powołanych na podstawie § 2:

1) okazała się mniejsza niż 9 – pozostałych kandydatów do składu komisji wyłania się w drodze publicznego losowania spośród osób zgłoszonych przez wszystkich pełnomocników wyborczych; każdy z nich może zgłosić do losowania tyle osób, ile brakuje do liczby 9;
2) miała być większa niż 9 – kandydatów do składu komisji, w liczbie stanowiącej różnicę między liczbą 9 a liczbą członków powoływanych na podstawie § 2 pkt 1, wyłania się w drodze publicznego losowania

spośród osób zgłoszonych przez pełnomocników wyborczych, o których mowa w § 2 pkt 2; każdy z nich może zgłosić do losowania tylko jedną osobę.

§ 4. Losowanie, o którym mowa w § 3, przeprowadza:

1) w przypadku wojewódzkiej komisji wyborczej – komisarz wyborczy wykonujący czynności o charakterze ogólnowojewódzkim;
2) w przypadku powiatowej i gminnej komisji wyborczej – komisarz wyborczy.”,

b) uchyla się § 5,

c) § 6 i 7 otrzymują brzmienie:

„§ 6. W skład wojewódzkiej i powiatowej komisji wyborczej oraz komisji wyborczej w mieście na prawach powiatu wchodzi z urzędu, jako jej przewodniczący, osoba wskazana przez komisarza wyborczego.

§ 7. Pierwsze posiedzenie:

1) wojewódzkiej komisji wyborczej – zwołuje niezwłocznie po jej powołaniu komisarz wyborczy wykonujący czynności o charakterze ogólnowojewódzkim;
2) powiatowej i gminnej komisji wyborczej – zwołuje niezwłocznie po jej powołaniu komisarz wyborczy.”,

d) uchyla się § 8,

e) § 11 otrzymuje brzmienie:

„§ 11. Państwowa Komisja Wyborcza określa sposób zgłaszania kandydatów na członków terytorialnych komisji wyborczych, wzór zgłoszenia oraz zasady powoływania tych komisji, w tym tryb przeprowadzenia losowania, o którym mowa w § 3.”;

59) w art. 179:

a) w § 1 uchyla się pkt 5,

b) § 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„§ 2. Przepis § 1 pkt 4 nie dotyczy członka komisji, o którym mowa w art. 178 § 6.

§ 3. Właściwy komisarz wyborczy odwołuje członka terytorialnej komisji wyborczej w przypadku niewykonywania lub nienależytego wykonywania obowiązków członka komisji.”;

60) w art. 180 w § 1 uchyla się pkt 3;

61) uchyla się art. 181;

62) w dziale II tytuł rozdziału 7 otrzymuje brzmienie:

„Obwodowe komisje wyborcze”;

63) w dziale II w rozdziale 7 dodaje się art. 181a w brzmieniu:

„Art. 181a. W każdym obwodzie głosowania w wyborach powołuje się obwodową komisję wyborczą ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie i obwodową komisję wyborczą ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie.”;

64) w art. 182:

a) § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Obwodową komisję wyborczą powołuje spośród wyborców, najpóźniej w 21 dniu przed dniem wyborów, komisarz wyborczy, z zastrzeżeniem przepisów art. 183.

§ 2. W skład każdej obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie i obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie powołuje się 9 osób spośród kandydatów zgłoszonych przez pełnomocników wyborczych lub upoważnione przez nich osoby:

1) w liczbie nie mniejszej niż 6 – po jednej osobie zgłoszonej przez każdego z pełnomocników wyborczych reprezentujących komitety wyborcze utworzone przez partie polityczne bądź koalicje partii politycznych, z których list odpowiednio w ostatnich wyborach: wybrano radnych do sejmiku województwa, z tym że kandydatów można zgłaszać tylko na obszarze województwa, na terenie którego komitet wyborczy wprowadził w ostatnich wyborach radnych do sejmiku województwa; albo wybrano posłów do Sejmu; jeżeli liczba takich komitetów wyborczych jest mniejsza niż 6, prawo wskazania dodatkowej osoby mają pełnomocnicy komitetów wyborczych, o których mowa w pkt 2,

2) po jednej osobie zgłoszonej przez każdego z pełnomocników wyborczych reprezentujących pozostałe komitety wyborcze

– z zastrzeżeniem § 7.”,

b) uchyla się § 2a,

c) § 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„§ 3. W skład obwodowych komisji wyborczych, w obwodach głosowania utworzonych w zakładach leczniczych, domach pomocy społecznej, zakładach karnych, aresztach śledczych oraz oddziałach zewnętrznych takich zakładów i aresztów powołuje się 6 osób spośród kandydatów zgłoszonych przez pełnomocników wyborczych lub upoważnione przez nich osoby.

§ 4. Osoba będąca kandydatem na członka obwodowej komisji wyborczej może zostać zgłoszona do komisji na obszarze województwa, w którym stale zamieszkuje.”,

d) w § 5 uchyla się zdanie pierwsze,

e) § 7 i 8 otrzymują brzmienie:

„§ 7. Gdyby liczba członków komisji powołanych na podstawie § 2:

1) okazała się mniejsza niż 9 – pozostałych kandydatów do składu komisji wyłania się w drodze publicznego losowania spośród osób zgłoszonych przez wszystkich pełnomocników wyborczych; każdy z nich może zgłosić do losowania tyle osób, ile brakuje do liczby 9;

2) miała być większa niż 9 – kandydatów do składu komisji, w liczbie stanowiącej różnicę między liczbą 9 a liczbą członków powoływanych na podstawie § 2 pkt 1, wyłania się w drodze publicznego losowania spośród osób zgłoszonych przez pełnomocników wyborczych, o których mowa w § 2 pkt 2; każdy z nich może zgłosić do losowania tylko jedną osobę.

§ 8. Losowanie, o którym mowa w § 7, przeprowadza komisarz wyborczy.”,

f) po § 8 dodaje się § 8a w brzmieniu:

„§ 8a. W przypadku niedokonania zgłoszenia kandydatów do składu komisji, w sytuacji, o której mowa w § 7 pkt 1, minimalny skład liczbowy obwodowej komisji wyborczej wynosi 5 członków. Jeżeli pomimo zgłoszenia, o którym mowa w zdaniu pierwszym, liczba kandydatów zgłoszonych w trybie, o którym mowa w § 7 pkt 1, jest mniejsza niż minimalny skład liczbowy obwodowej komisji wyborczej uzupełnienia jej składu dokonuje komisarz wyborczy. Przepis § 6 stosuje się odpowiednio.”,

g) § 9 otrzymuje brzmienie:

„§ 9. Pierwsze posiedzenie obwodowej komisji wyborczej zwołuje niezwłocznie po jej powołaniu komisarz wyborczy.”,

h) § 11 otrzymuje brzmienie:

„§ 11. Państwowa Komisja Wyborcza określa sposób zgłaszania kandydatów na członków obwodowych komisji wyborczych, wzór zgłoszenia oraz zasady powoływania tych komisji, w tym tryb przeprowadzenia losowania, o którym mowa w § 7.”;

65) w art. 184:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Komisarz wyborczy odwołuje członka obwodowej komisji wyborczej w przypadku nieuczestniczenia w pracach komisji bez usprawiedliwienia lub podejmowania działań sprzecznych z prawem.”,

b) uchyla się § 3;

66) art. 185 otrzymuje brzmienie:

„Art. 185. § 1. Do zadań obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie należy:

1) przeprowadzenie głosowania w obwodzie;

2) czuwanie w dniu wyborów nad przestrzeganiem prawa wyborczego w miejscu i czasie głosowania.

§ 2. Do zadań obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie należy:

1) ustalenie wyników głosowania w obwodzie i podanie ich do publicznej wiadomości;

2) przesłanie wyników głosowania do właściwej komisji wyborczej.”;

67) w art. 187 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Krajowe Biuro Wyborcze zapewnia obsługę Państwowej Komisji Wyborczej, komisarzy wyborczych, Korpusu Urzędników Wyborczych oraz innych organów wyborczych w zakresie określonym w kodeksie oraz innych ustawach, z zastrzeżeniem art. 166 § 3a oraz art. 191g.”;

68) w art. 188 w § 5 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:

„Szefem Krajowego Biura Wyborczego nie może być osoba skazana prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe.”;

69) w art. 189 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Zasady współdziałania organów jednostek samorządu terytorialnego z Krajowym Biurem Wyborczym określają przepisy art. 156 § 1, 2 i 4.”;

70) w art. 190:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Szef Krajowego Biura Wyborczego jest powoływany przez Państwową Komisję Wyborczą spośród trzech kandydatów przedstawionych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, we wniosku złożonym po zasięgnięciu opinii Szefa Kancelarii Sejmu, Szefa Kancelarii Senatu oraz Szefa Kancelarii Prezydenta.”,

b) po § 2 dodaje się § 2a i 2b w brzmieniu:

„§ 2a. Szef Krajowego Biura Wyborczego jest powoływany na okres 7 lat.

§ 2b. Do odwołania Szefa Krajowego Biura Wyborczego przepis § 2 stosuje się odpowiednio.”;

71) w dziale II po rozdziale 8 dodaje się rozdział 9 w brzmieniu:

„Rozdział 9

Urzędnicy wyborczy

Art. 191a. § 1. W każdej gminie działają urzędnicy wyborczy powoływani przez Szefa Krajowego Biura Wyborczego.

§ 2. Urzędnicy wyborczy tworzą Korpus Urzędników Wyborczych.

Art. 191b. § 1. Urzędnikiem wyborczym nie może być osoba kandydująca w wyborach w okręgu, w skład którego wchodzi gmina właściwa dla obszaru działania urzędnika wyborczego, komisarz wyborczy, pełnomocnik wyborczy, pełnomocnik finansowy, mąż zaufania lub członek komisji wyborczej. Urzędnik wyborczy nie może wykonywać swojej funkcji w gminie, na obszarze w której ma miejsce zatrudnienia.

§ 2. Urzędnikiem wyborczym nie może być osoba ujęta w stałym rejestrze wyborców objętym zakresem działania tego urzędnika. Zakaz, o którym mowa w zdaniu pierwszym, nie dotyczy miast na prawach powiatu.

§ 3. Urzędnik wyborczy nie może należeć do partii politycznych ani prowadzić działalności publicznej niedającej się pogodzić z pełnioną funkcją.

§ 4. Urzędnikiem wyborczym nie może być osoba skazana prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe.

Art. 191c. § 1. Urzędników wyborczych powołuje się dla obszaru danej gminy w liczbie niezbędnej do zapewnienia prawidłowego i sprawnego funkcjonowania obwodowych komisji wyborczych, na okres 6 lat, spośród pracowników urzędów obsługujących: organy administracji rządowej, samorządowej lub jednostek im podległych lub przez nie nadzorowanych, posiadających wykształcenie wyższe.

§ 2. Urzędnicy wyborczy wykonują zadania od dnia zarządzenia właściwych wyborów do dnia rozstrzygnięcia protestów wyborczych oraz w innych sytuacjach, gdy jest to konieczne.

§ 3. Wykaz urzędników wyborczych działających na obszarze danej gminy podaje się niezwłocznie do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty.

§ 4. Państwowa Komisja Wyborcza określi w drodze uchwały liczbę, tryb i warunki powoływania urzędników wyborczych biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia prawidłowego i sprawnego przygotowania, przebiegu wyborów oraz funkcjonowania obwodowych komisji wyborczych.

Art. 191d. § 1. Funkcja urzędnika wyborczego wygasa w przypadku:

1) zrzeczenia się funkcji;
2) śmierci;
3) podpisania zgody na zgłoszenie do komisji wyborczej, kandydowanie w wyborach w okręgu, w skład którego wchodzi gmina właściwa dla jego obszaru działania bądź objęcia funkcji pełnomocnika, komisarza wyborczego, męża zaufania;
4) o którym mowa w art. 191b § 1 zdanie drugie, § 2 zdanie pierwsze, § 3 i 4;
5) odwołania.

§ 2. Szef Krajowego Biura Wyborczego odwołuje urzędników wyborczych przed upływem kadencji w przypadku niewykonywania lub nienależytego wykonywania obowiązków.

Art. 191e. § 1. Do zadań urzędników wyborczych należy zapewnienie sprawnego funkcjonowania obwodowych komisji wyborczych w szczególności:

1) przygotowanie i nadzór pod kierownictwem komisarza wyborczego nad przebiegiem wyborów w obwodowych komisjach wyborczych;
2) tworzenie i aktualizowanie systemu szkoleń dla członków obwodowych komisji wyborczych;

3) organizowanie i prowadzenie szkoleń dla członków obwodowych komisji wyborczych;
4) dostarczenie kart do głosownia właściwym komisjom wyborczym;
5) sprawowanie nadzoru nad zapewnieniem warunków pracy obwodowych komisji wyborczych, w szczególności w zakresie wymogów określonych w art. 41a § 1 i art. 52 § 7 i 7a;
6) wykonywanie innych czynności zleconych przez Państwową Komisję Wyborczą, komisarza wyborczego.

§ 2. W celu realizacji zadań, o których mowa w § 1, urzędnicy wyborczy współdziałają z organami wyborczymi, o których mowa w art. 152, oraz innymi podmiotami.

§ 3. Pracodawca obowiązany jest zwolnić urzędnika wyborczego od pracy zawodowej w celu umożliwienia mu wykowywana zadań, o których mowa w § 1. Urzędnikom wyborczym za realizacje zadań, o których mowa w § 1, przysługuje wynagrodzenie proporcjonalne do czasu ich realizacji, przy założeniu, że wysokość wynagrodzenia za miesiąc pracy ustalana jest na podstawie kwoty bazowej przyjmowanej do ustalenia wynagrodzenia osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, z zastosowaniem mnożnika 2,5.

§ 4. Do urzędników wyborczych stosuje się odpowiednio przepisy art. 154 § 6.

Art. 191f. Państwowa Komisja Wyborcza określi w drodze uchwały szczegółowy zakres zadań, o których mowa w art. 191e § 1, sposób ich realizacji oraz zasady wynagradzania za ich realizację, a także zasady zwolnienia od pracy zawodowej na czas wykonywania obowiązków urzędnika wyborczego, biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia sprawnego i prawidłowego przygotowania, przebiegu wyborów oraz funkcjonowania obwodowych komisji wyborczych.

Art. 191g. W celu zapewnienia obsługi, o której mowa w art. 187 § 1, oraz warunków pracy umożliwiających prawidłowe wykonywanie zadań przez urzędników wyborczych, Szef Krajowego Biura Wyborczego zawiera z właściwym miejscowo wójtem porozumienie, określające w szczególności warunki organizacyjno-administracyjne, techniczne oraz zasady pokrywania kosztów z tym związanych.

Art. 191h. Urzędnicy wyborczy mają obowiązek doskonalenia zawodowego poprzez uczestnictwo w szkoleniach dotyczących organizacji wyborów oraz prawa

wyborczego. Szczegółowy zakres przedmiotowy oraz częstotliwość szkoleń określi dla urzędników wyborczych – właściwy miejscowo komisarz wyborczy. W przypadku istotnej zmiany przepisów prawa mającej wpływ na organizację i przebieg wyborów Państwowa Komisja Wyborcza zarządzi powszechny obowiązek szkoleń, o którym mowa w zdaniu pierwszym.”;

72) w art. 204:

a) w § 3 w pkt 3 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 4 w brzmieniu:

„4) fakultatywnie symbol graficzny komitetu wyborczego w formie papierowej oraz elektronicznej.”,

b) w § 5 w pkt 4 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 5 w brzmieniu:

„5) fakultatywnie symbol graficzny komitetu wyborczego w formie papierowej oraz elektronicznej.”,

c) w § 7 w pkt 3 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 4 w brzmieniu:

„4) fakultatywnie symbol graficzny komitetu wyborczego w formie papierowej oraz elektronicznej.”;

73) w art. 224 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Na karcie do głosowania umieszcza się oznaczenia list zarejestrowanych w danym okręgu wyborczym, zawierające numer listy oraz nazwę lub skrót nazwy komitetu wyborczego wraz z symbolem graficznym komitetu wyborczego, w kolejności wzrastającej numerów list.”;

74) w art. 227 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Wyborca głosuje tylko na jedną listę kandydatów, stawiając na karcie do głosowania znak „x” w kratce z lewej strony obok nazwiska jednego z kandydatów z tej listy przez co wskazuje jego pierwszeństwo do uzyskania mandatu.”;

75) art. 229 otrzymuje brzmienie:

„Art. 229. Niezwłocznie po otrzymaniu protokołu głosowania w obwodzie okręgowa komisja wyborcza dokonuje sprawdzenia prawidłowości ustalenia wyników głosowania w obwodzie. W razie stwierdzenia nieprawidłowości w ustaleniu wyników głosowania komisja zarządza ponowne ich ustalenie przez obwodową komisję wyborczą ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie i powiadamia o tym Państwową Komisję Wyborczą. Przepisy art. 69 § 3 i 3a, art. 71, art. 73 i art. 228 stosuje się odpowiednio.”;

76) w art. 268 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Wyborca głosuje na określonego kandydata, stawiając na karcie do głosowania znak „x” z lewej strony obok jego nazwiska.”;

77) w art. 283 § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. W wyborach uzupełniających w sprawach dotyczących powołania składu obwodowych komisji przepisy art. 182 stosuje się odpowiednio.”;

78) art. 311 otrzymuje brzmienie:

„Art. 311. Wyborca oddaje głos na jednego z kandydatów, którego nazwisko znajduje się na karcie do głosowania, przez postawienie w kratce z lewej strony obok jego nazwiska znaku „x”.”;

79) w art. 321 w § 1 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Protest przeciwko wyborowi Prezydenta Rzeczypospolitej wnosi się na piśmie do Sądu Najwyższego nie później niż w ciągu 14 dni od dnia podania wyników wyborów do publicznej wiadomości przez Państwową Komisję Wyborczą.”;

80) w art. 324 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Uchwałę w sprawie, o której mowa w § 1, Sąd Najwyższy podejmuje w ciągu 30 dni od dnia podania wyników wyborów do publicznej wiadomości przez Państwową Komisję Wyborczą, na posiedzeniu z udziałem Prokuratora Generalnego i Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej.”;

81) w art. 351:

a) uchyla się § 4,

b) w § 5 uchyla się zdanie drugie;

82) w art. 371:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Wybory do rad zarządza się nie wcześniej niż na 4 miesiące i nie później niż na 3 miesiące przed upływem kadencji rad. Datę wyborów wyznacza się na dzień wolny od pracy przypadający nie wcześniej niż na 30 dni i nie później niż na 7 dni przed upływem kadencji rad.”,

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Rozporządzenie, o którym mowa w § 2, podaje się niezwłocznie do publicznej wiadomości i ogłasza w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej nie później niż w terminie 2 dni od dnia zarządzenia wyborów.”;

83) w art. 383 w § 2a zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Wygaśnięcie mandatu radnego z przyczyn, o których mowa w § 1 pkt 1, 4 i 6, stwierdza komisarz wyborczy, w drodze postanowienia, w terminie 14 dni od dnia wystąpienia przyczyny wygaśnięcia mandatu.”;

84) po art. 383 dodaje się art. 383a w brzmieniu:

„Art. 383a. § 1. Sąd przesyła komisarzowi wyborczemu, wojewodzie oraz przewodniczącemu rady gminy odpisy prawomocnych orzeczeń, o których mowa w art. 10 § 2 i art. 11 § 2, niezwłocznie po ich uprawomocnieniu się. W odpisie umieszcza się datę uprawomocnienia się orzeczenia.

§ 2. O wygaśnięciu mandatu radnego z przyczyny, o której mowa w art. 383 § 1 pkt 2 – w zakresie powodów wskazanych w art. 10 § 2 i art. 11 § 2, informuje komisarz wyborczy, w drodze obwieszczenia, w terminie 14 dni od dnia doręczenia odpisu, o którym mowa w § 1. Informację komisarza wyborczego ogłasza się w wojewódzkim dzienniku urzędowym oraz podaje do publicznej wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej.”;

85) w art. 384 w § 1 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Od uchwały rady i postanowienia komisarza wyborczego o wygaśnięciu mandatu radnego z przyczyn, o których mowa w art. 383 § 1 pkt 2 – z wyjątkiem powodów wskazanych w art. 10 § 2 i art. 11 § 2, oraz pkt 3–5 i 7, zainteresowanemu przysługuje skarga do sądu administracyjnego w terminie 7 dni od dnia doręczenia uchwały albo postanowienia.”;

86) w art. 385 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W przypadku nieobsadzenia mandatów lub wygaśnięcia mandatu radnego rady gminy w gminie liczącej do 20 000 mieszkańców, wojewoda zarządza wybory uzupełniające.”;

87) w art. 387 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. W przypadku stwierdzenia wygaśnięcia mandatu radnego wybranego w okręgu wyborczym dla wyboru rady gminy w gminie liczącej powyżej 20 000 mieszkańców oraz mandatu radnego powiatu lub województwa komisarz wyborczy postanawia o wstąpieniu na jego miejsce kandydata z tej samej listy, który w wyborach uzyskał kolejno największą liczbę głosów, a nie utracił prawa wybieralności. Przy równej liczbie głosów stosuje się odpowiednio art. 233. Przepisy art. 383 § 2a zdanie drugie oraz art. 386 § 1 i 5 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Kandydat może zrzec się pierwszeństwa do obsadzenia mandatu na rzecz kandydata z tej samej listy, który uzyskał kolejno największą liczbę głosów.

Oświadczenie to powinno być zgłoszone komisarzowi wyborczemu na piśmie w ciągu 3 dni od daty doręczenia zawiadomienia o przysługującym mu mandacie.”;

88) w art. 390a § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. W przypadku, o którym mowa w § 2, komisarz wyborczy dokonuje podziału obszaru nowej jednostki na okręgi wyborcze, a w przypadku gmin – obwody głosowania, który ma zastosowanie w pierwszych wyborach do rady nowej jednostki i wyborach przeprowadzanych w trakcie pierwszej kadencji, oraz – w przypadku gmin – tworzy odrębne obwody głosowania w celu przeprowadzenia głosowania w pierwszych wyborach. W sprawach, o których mowa w zdaniu pierwszym, komisarz wyborczy może zasięgnąć opinii rad zainteresowanych jednostek samorządu terytorialnego.”;

89) w art. 392 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Protest wyborczy wnosi się na piśmie do właściwego sądu okręgowego za pośrednictwem właściwego sądu rejonowego, w terminie 14 dni od dnia podania do publicznej wiadomości przez komisarza wyborczego, w trybie określonym w art. 168 § 1 wyników wyborów na obszarze województwa.”;

90) w art. 400:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Komitet wyborczy partii politycznej obowiązany jest zawiadomić Państwową Komisję Wyborczą o utworzeniu komitetu w okresie od dnia ogłoszenia rozporządzenia o zarządzeniu wyborów do 55 dnia przed dniem wyborów.”,

b) w § 2 w pkt 3 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 4 w brzmieniu:

„4) fakultatywnie symbol graficzny komitetu wyborczego w formie papierowej oraz elektronicznej.”;

91) w art. 401:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Koalicyjny komitet wyborczy może być utworzony w okresie od dnia ogłoszenia rozporządzenia o zarządzeniu wyborów do 55 dnia przed dniem wyborów. Pełnomocnik wyborczy koalicyjnego komitetu wyborczego zawiadamia Państwową Komisję Wyborczą do 55 dnia przed dniem wyborów o utworzeniu komitetu wyborczego.”,

b) w § 2 w pkt 4 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 5 w brzmieniu:

„5) fakultatywnie symbol graficzny komitetu wyborczego w formie papierowej oraz elektronicznej.”;

92) w art. 402:

a) § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Komitet wyborczy organizacji obowiązany jest zawiadomić komisarza wyborczego właściwego ze względu na siedzibę organizacji o utworzeniu komitetu w okresie od dnia ogłoszenia rozporządzenia o zarządzeniu wyborów do 55 dnia przed dniem wyborów.

§ 2. W przypadku gdy komitet wyborczy organizacji zamierza zgłosić kandydatów na radnych w więcej niż w jednym województwie, komitet wyborczy zawiadamia Państwową Komisję Wyborczą o utworzeniu komitetu w okresie od dnia ogłoszenia rozporządzenia o zarządzeniu wyborów do 55 dnia przed dniem wyborów.”,

b) w § 3 w pkt 3 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 4 w brzmieniu:

„4) fakultatywnie symbol graficzny komitetu wyborczego w formie papierowej oraz elektronicznej.”;

93) w art. 403:

a) w § 2 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:

„Zawiadomienie może być dokonane do 55 dnia przed dniem wyborów.”,

b) w § 4 w pkt 3 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 4 w brzmieniu:

„4) fakultatywnie symbol graficzny komitetu wyborczego w formie papierowej oraz elektronicznej.”,

c) w § 5 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„W przypadku, gdy komitet wyborczy wyborców został utworzony jedynie w celu zgłoszenia kandydatów na radnych do rady gminy w gminie liczącej do 20 000 mieszkańców:”;

94) art. 415 otrzymuje brzmienie:

„Art. 415. W gminie liczącej do 20 000 mieszkańców o wyborze na radnego rozstrzyga liczba ważnie oddanych głosów na poszczególnych kandydatów.”;

95) w art. 416 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W gminach liczących powyżej 20 000 mieszkańców podziału mandatów pomiędzy listy kandydatów dokonuje się proporcjonalnie do łącznej liczby ważnie oddanych głosów odpowiednio na kandydatów danej listy.”;

96) w art. 417 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jednostkę pomocniczą gminy dzieli się na dwa lub więcej okręgów wyborczych również wtedy, gdy:

1) w gminie liczącej do 20 000 mieszkańców liczba radnych wybieranych w danej jednostce pomocniczej byłaby większa niż 1;

2) w gminach liczących powyżej 20 000 mieszkańców liczba radnych wybieranych w danej jednostce pomocniczej byłaby większa niż 8.”;

97) art. 418 otrzymuje brzmienie:

„Art. 418. § 1. W każdym okręgu wyborczym tworzonym dla wyboru rady w gminie liczącej do 20 000 mieszkańców wybiera się 1 radnego.

§ 2. Dla wyboru rady w gminie liczącej powyżej 20 000 mieszkańców tworzy się okręgi wyborcze, w których wybiera się od 5 do 8 radnych.”;

98) w art. 419:

a) w § 2 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Podział na okręgi wyborcze, ich granice i numery oraz liczbę radnych wybieranych w każdym okręgu ustala komisarz wyborczy według jednolitej normy przedstawicielstwa obliczonej przez podzielenie liczby mieszkańców gminy przez liczbę radnych wybieranych do danej rady, z uwzględnieniem art. 417 i następujących zasad:”,

b) § 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„§ 3. Przepisy § 2 stosuje się odpowiednio do podziału na okręgi wyborcze gminy liczącej do 20 000 mieszkańców.

§ 4. Postanowienie komisarza wyborczego w sprawie okręgów wyborczych ogłasza się w wojewódzkim dzienniku urzędowym oraz podaje się do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty. Jeden egzemplarz postanowienia przekazuje się niezwłocznie wojewodzie, Państwowej Komisji Wyborczej, radzie gminy objętej podziałem, o którym mowa w art. 419.”;

99) art. 420 otrzymuje brzmienie:

„Art. 420. § 1. Na postanowienie komisarza wyborczego w sprawach okręgów wyborczych zainteresowanej radzie gminy, a także wyborcom w liczbie co najmniej 15, przysługuje prawo wniesienia skargi do Państwowej Komisji Wyborczej w terminie 3 dni od daty podania do publicznej wiadomości postanowienia, o którym mowa w art. 419 § 4. Państwowa Komisja Wyborcza

rozpoznaje sprawę w terminie 5 dni i wydaje postanowienie, doręczając je niezwłocznie wnoszącym skargę oraz komisarzowi wyborczemu.

§ 2. Na postanowienie Państwowej Komisji Wyborczej przysługuje prawo wniesienia skargi do sądu administracyjnego, w terminie 3 dni od daty podania postanowienia Państwowej Komisji Wyborczej do publicznej wiadomości. Sąd administracyjny rozpoznaje sprawę w ciągu 5 dni od dnia jej wniesienia i wydaje orzeczenie. Od orzeczenia sądu administracyjnego przysługuje prawo wniesienia skargi kasacyjnej do Naczelnego Sądu Administracyjnego. Naczelny Sąd Administracyjny rozpoznaje skargę w ciągu 5 dni i wydaje orzeczenie.”;

100) art. 422 otrzymuje brzmienie:

„Art. 422. Informację o okręgach wyborczych, ich granicach i numerach, liczbie radnych wybieranych w każdym okręgu wyborczym oraz o wyznaczonej siedzibie gminnej komisji wyborczej podaje do publicznej wiadomości wójt, w formie obwieszczenia, najpóźniej w 55 dniu przed dniem wyborów.”;

101) w art. 425 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Lista kandydatów w wyborach do rady:

1) w gminie liczącej do 20 000 mieszkańców może zawierać tylko jedno nazwisko;
2) w gminie liczącej powyżej 20 000 mieszkańców nie może zawierać mniej niż 5 nazwisk kandydatów, z tym że liczba kandydatów nie może być większa niż liczba radnych wybieranych w danym okręgu wyborczym, powiększona o dwóch kandydatów.”;

102) w art. 427:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Każda zgłaszana lista kandydatów powinna być poparta podpisami:

1) w gminie liczącej do 20 000 mieszkańców – co najmniej 25 wyborców;
2) w gminie liczącej powyżej 20 000 mieszkańców – co najmniej 150 wyborców.”,

b) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Wykaz podpisów musi zawierać na każdej stronie nazwę komitetu wyborczego zgłaszającego listę, numer okręgu wyborczego, w którym lista jest zgłaszana, oraz adnotację:

„Udzielam poparcia liście kandydatów zgłaszanej przez ..... (nazwa komitetu wyborczego) w okręgu wyborczym nr ..... (numer okręgu) w wyborach do Rady ..... (nazwa rady) zarządzonych na ..... (dzień, miesiąc, rok).”.”;

103) w art. 428 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Listy kandydatów, odrębnie dla każdego okręgu wyborczego, zgłasza się do gminnej komisji wyborczej najpóźniej w 35 dniu przed dniem wyborów do godziny 24^{00}, wraz z wykazem podpisów.”;

104) w art. 431:

a) w § 1 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Jeżeli gminna komisja wyborcza stwierdzi inne wady zgłoszenia aniżeli te, o których mowa w art. 430, wówczas wzywa osobę zgłaszającą listę do ich usunięcia w terminie 2 dni.”,

b) w § 2 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Jeżeli wada zgłoszenia polega na niespełnieniu wymogu, o którym mowa w art. 425 § 3, komisja wzywa pełnomocnika do jej usunięcia w terminie 2 dni; przepisu art. 428 § 4 nie stosuje się.”;

105) art. 432 otrzymuje brzmienie:

„Art. 432. § 1. Uchwały gminnej komisji wyborczej, o których mowa w art. 430 oraz art. 431, wraz z uzasadnieniem doręcza się niezwłocznie osobie zgłaszającej listę. Od uchwały osobie zgłaszającej listę przysługuje prawo wniesienia odwołania do komisarza wyborczego w terminie 2 dni od daty jej doręczenia, który rozpatruje odwołanie w terminie 2 dni i wydaje postanowienie w sprawie odwołania.

§ 2. Na postanowienie komisarza wyborczego uznające odwołanie za nieuzasadnione osobie zgłaszającej listę przysługuje prawo wniesienia skargi do Państwowej Komisji Wyborczej w terminie 2 dni od daty doręczenia postanowienia komisarza wyborczego. Państwowa Komisja Wyborcza rozpatruje skargę i wydaje postanowienie w terminie 2 dni. Od postanowienia Państwowej Komisji Wyborczej nie przysługuje środek prawny.”;

106) w art. 435 w § 2 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Obwieszczenie, o którym mowa w § 1, przekazuje się wójtowi, który zapewnia jego druk i rozplakatowanie na obszarze gminy najpóźniej w 15 dniu przed dniem wyborów.”;

107) w art. 436 § 2 i 2a otrzymują brzmienie:

„§ 2. Jeżeli w wyborach do rady w gminie liczącej powyżej 20 000 mieszkańców, skreślenie nazwiska kandydata nastąpiło wskutek jego śmierci i powoduje, że w okręgu wyborczym liczba kandydatów jest równa liczbie radnych wybieranych w tym okręgu lub mniejsza od niej, komisja informuje właściwego pełnomocnika wyborczego o możliwości zgłoszenia nowego kandydata. Uzupełnienia listy dokonuje się najpóźniej w 10 dniu przed dniem wyborów; w takim przypadku przepisu art. 427 § 1 nie stosuje się.

§ 2a. Jeżeli w wyborach do rady w gminie liczącej do 20 000 mieszkańców skreślenie nazwiska kandydata nastąpiło wskutek jego śmierci, komisja zawiadamia osobę zgłaszającą kandydata o możliwości zgłoszenia nowego kandydata. Zgłoszenia dokonuje się najpóźniej w 10 dniu przed dniem wyborów; w takim przypadku przepisu art. 427 § 1 nie stosuje się.”;

108) w art. 437 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Komisarz wyborczy po zarejestrowaniu przez gminną komisję wyborczą list kandydatów zarządza wydrukowanie, odrębnie dla każdego okręgu wyborczego, kart do głosowania i zapewnia ich przekazanie obwodowym komisjom wyborczym ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie w trybie określonym przez Państwową Komisję Wyborczą. Wykonanie kart do głosowania oraz ich dostarczenie obwodowym komisjom wyborczym ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie zapewniają właściwi urzędnicy wyborczy.”;

109) w art. 438 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Na karcie do głosowania w okręgu wyborczym umieszcza się listy kandydatów zarejestrowane w danym okręgu według nadanych im numerów, wymieniając nazwiska i imiona kandydatów każdej z list w kolejności ich umieszczenia na liście, wraz ze skrótami nazw komitetów wyborczych oraz symbolami graficznymi komitetów wyborczych.”;

110) w art. 439 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W wyborach radnych w gminie liczącej do 20 000 mieszkańców wyborca głosuje na określonego kandydata, stawiając znak „x” w kratce z lewej strony obok nazwiska tego kandydata.”;

111) w art. 440 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W wyborach radnych w gminie liczącej powyżej 20 000 mieszkańców wyborca głosuje tylko na jedną listę kandydatów, stawiając znak „x” w kratce z

lewej strony obok nazwiska jednego z kandydatów z tej listy, przez co wskazuje jego pierwszeństwo do uzyskania mandatu.”;

112) w art. 442 w § 2 pkt 6 i 7 otrzymują brzmienie:

„6) głosów ważnie oddanych łącznie na wszystkie listy kandydatów, a w przypadku gmin liczących do 20 000 mieszkańców – na wszystkich kandydatów;

7) głosów ważnie oddanych na każdą z list kandydatów – w przypadku wyborów do rad w gminach liczących powyżej 20 000 mieszkańców;”;

113) w art. 443 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W wyborach do rady w gminie liczącej do 20 000 mieszkańców za wybranego w danym okręgu wyborczym uważa się tego kandydata, który otrzymał największą liczbę ważnie oddanych głosów.”;

114) w art. 444 w § 1 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„W wyborach do rady w gminie liczącej powyżej 20 000 mieszkańców gminna komisja wyborcza, na podstawie zestawienia, o którym mowa w art. 442, dokonuje podziału mandatów w każdym okręgu wyborczym pomiędzy listy kandydatów w sposób następujący:”;

115) w art. 445 w § 6 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:

„Przepis art. 75 §7 stosuje się odpowiednio.”;

116) w art. 447 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Pozostałe dokumenty z wyborów oraz pieczęć przewodniczący komisji wyborczej przekazuje w depozyt urzędnikowi wyborczemu.”;

117) art. 450 otrzymuje brzmienie:

„Art. 450. Do wyborów do rad powiatów w zakresie nieuregulowanym stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału 10 dotyczące wyborów do rad w gminach liczących powyżej 20 000 mieszkańców, chyba że przepisy niniejszego rozdziału stanowią inaczej.”;

118) w art. 454:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W celu przeprowadzenia wyborów komisarz wyborczy dzieli powiat na okręgi wyborcze.”,

b) § 5 i 6 otrzymują brzmienie:

„§ 5. W przypadku utworzenia na obszarze gminy dwóch lub więcej okręgów wyborczych komisarz wyborczy może zasięgnąć opinii rady tej gminy. Przy

tworzeniu okręgów, o których mowa w zdaniu pierwszym, należy uwzględnić podział danej gminy na okręgi wyborcze dla wyborów do rad gmin. Komisarz wyborczy nie jest związany opinią rady gminy. Niewyrażenie opinii, o której mowa w zdaniu pierwszym, w ciągu 5 dni od dnia otrzymania wniosku komisarza wyborczego, uważane jest za wyrażenie opinii pozytywnej.

§ 6. W przypadku łączenia dwóch lub więcej gmin w celu utworzenia okręgu wyborczego komisarz wyborczy może zasięgnąć opinii rad tych gmin. Przepisy § 5 zdanie trzecie i czwarte stosuje się odpowiednio.”;

119) art. 455 i art. 456 otrzymują brzmienie:

„Art. 455. Postanowienie komisarza wyborczego w sprawie okręgów wyborczych ogłasza się w wojewódzkim dzienniku urzędowym oraz podaje do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty. Po jednym egzemplarzu postanowienia przesyła się niezwłocznie każdej radzie gminy położonej na obszarze powiatu, radzie powiatu oraz wojewodzie i Państwowej Komisji Wyborczej.

Art. 456. § 1. Na postanowienie komisarza wyborczego w sprawach okręgów wyborczych zainteresowanej radzie powiatu, radzie gminy, a także wyborcom w liczbie co najmniej 15, przysługuje prawo wniesienia skargi do Państwowej Komisji Wyborczej w terminie 3 dni od daty podania do publicznej wiadomości postanowienia, o którym mowa w art. 455. Państwowa Komisja Wyborcza rozpoznaje sprawę w terminie 5 dni i wydaje postanowienie, doręczając je niezwłocznie wnoszącym skargę oraz komisarzowi wyborczemu.

§ 2. Na postanowienie Państwowej Komisji Wyborczej przysługuje prawo wniesienia skargi do sądu administracyjnego, w terminie 3 dni od daty podania postanowienia Państwowej Komisji Wyborczej do publicznej wiadomości. Sąd administracyjny rozpoznaje sprawę w ciągu 5 dni od dnia jej wniesienia i wydaje orzeczenie. Od orzeczenia sądu administracyjnego przysługuje prawo wniesienia skargi kasacyjnej do Naczelnego Sądu Administracyjnego. Naczelny Sąd Administracyjny rozpoznaje skargę w ciągu 5 dni i wydaje orzeczenie.”;

120) w art. 457 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Liczba kandydatów na liście nie może być mniejsza niż 3 i większa niż liczba radnych wybieranych w danym okręgu wyborczym, powiększona o dwóch kandydatów.”;

121) po art. 458 dodaje się art. 458a w brzmieniu:

„Art. 458a. Komisarz wyborczy po zarejestrowaniu przez właściwą terytorialną komisję wyborczą list kandydatów zarządza wydrukowanie, odrębnie dla każdego okręgu wyborczego kart do głosowania i zapewnia ich przekazanie obwodowym komisjom wyborczym ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie w trybie określonym przez Państwową Komisję Wyborczą. Wykonanie kart do głosowania oraz ich dostarczenie obwodowym komisjom wyborczym ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie zapewnia właściwy urzędnik wyborczy.”;

122) w art. 459 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Do wyborów do sejmików województw w zakresie nieuregulowanym stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału 10 dotyczące wyborów do rad w gminach liczących powyżej 20 000 mieszkańców, chyba że przepisy niniejszego rozdziału stanowią inaczej.”;

123) w art. 462 § 6 i 7 otrzymują brzmienie:

„§ 6. W przypadku utworzenia na obszarze powiatu dwóch lub więcej okręgów wyborczych komisarz wyborczy wykonujący czynności o charakterze ogólnowojewódzkim może zasięgnąć opinii rady tego powiatu. Przy tworzeniu okręgów, o których mowa w zdaniu pierwszym, należy uwzględnić podział danego powiatu na okręgi wyborcze dla wyborów do rad powiatów. Komisarz wyborczy wykonujący czynności o charakterze ogólnowojewódzkim nie jest związany opinią rady powiatu. Niewyrażenie opinii, o której mowa w zdaniu pierwszym, w ciągu 5 dni od dnia otrzymania wniosku komisarza wyborczego wykonującego czynności o charakterze ogólnowojewódzkim, uważane jest za wyrażenie opinii pozytywnej.

§ 7. W przypadku łączenia dwóch lub więcej powiatów w celu utworzenia okręgu wyborczego komisarz wyborczy wykonujący czynności o charakterze ogólnowojewódzkim może zasięgnąć opinii rad tych powiatów. Przepisy § 6 zdanie trzecie i czwarte stosuje się odpowiednio.”;

124) w art. 463 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Podział na okręgi wyborcze, ich numery, granice oraz liczbę radnych wybieranych w okręgu wyborczym ustala, w drodze postanowienia. komisarz wyborczy wykonujący czynności o charakterze ogólnowojewódzkim według jednolitej normy przedstawicielstwa obliczonej przez podzielenie liczby

mieszkańców województwa przez liczbę radnych wybieranych do danej rady, z uwzględnieniem art. 462 i następujących zasad:

1) w okręgu wyborczym wybiera się od 5 do 15 radnych;
2) w żadnym z powiatów stanowiących jeden okręg wyborczy nie mogą być wybierani radni w liczbie równej lub większej niż 3/5 ogólnej liczby danej rady.”;

125) po art. 467 dodaje się art. 467a w brzmieniu:

„Art. 467a. Komisarz wyborczy po zarejestrowaniu przez właściwą terytorialną komisję wyborczą list kandydatów zarządza wydrukowanie, odrębnie dla każdego okręgu wyborczego, kart do głosowania i zapewnia ich przekazanie obwodowym komisjom wyborczym ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie w trybie określonym przez Państwową Komisję Wyborczą. Wykonanie kart do głosowania oraz ich dostarczenie obwodowym komisjom wyborczym ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie zapewnia właściwy urzędnik wyborczy.”;

126) art. 472 otrzymuje brzmienie:

„Art. 472. § 1. Kandydat na wójta nie może jednocześnie kandydować na wójta w innej gminie.

§ 2. Kandydat na wójta nie może jednocześnie kandydować do rady powiatu i do sejmiku województwa. Kandydat na wójta może kandydować do rady gminy tylko na obszarze gminy, w której kandyduje na wójta.”;

127) w art. 478 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Kandydatów na wójta zgłasza się do gminnej komisji wyborczej najpóźniej w 25 dniu przed dniem wyborów do godziny 24^{00}.”;

128) w art. 479 w § 2 po pkt 2 dodaje się pkt 2a w brzmieniu:

„2a) fakultatywnie symbol graficzny komitetu wyborczego w formie papierowej oraz elektronicznej;”;

129) w art. 483 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Gminna komisja wyborcza skreśla z listy kandydatów kandydata, który:

1) zmarł,
2) utracił prawo wybieralności,
3) złożył nieprawdziwe oświadczenie, o którym mowa w art. 479 § 2 pkt 1,
4) kandyduje jednocześnie:
   a) do rady gminy w gminie innej niż w której kandyduje na wójta,

b) do rady powiatu,

c) do sejmiku województwa,

d) na wójta w innej gminie,

5) złożył oświadczenie na piśmie o wycofaniu zgody na kandydowanie

– i zawiadamia o tym niezwłocznie pełnomocnika wyborczego.

Informację o skreśleniu gminna komisja wyborcza niezwłocznie podaje do publicznej wiadomości.”;

130) art. 484 i art. 485 otrzymują brzmienie:

„Art. 484. Komisarz wyborczy po zarejestrowaniu przez gminną komisję wyborczą list kandydatów zarządza wydrukowanie kart do głosowania i zapewnia ich przekazanie obwodowym komisjom wyborczym ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie w trybie określonym przez Państwową Komisję Wyborczą. Wykonanie kart do głosowania oraz ich dostarczenie obwodowym komisjom wyborczym ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie zapewniają właściwi urzędnicy wyborczy.

Art. 485. Na karcie do głosowania wymienia się w kolejności alfabetycznej nazwiska i imiona zarejestrowanych kandydatów na wójta, wraz ze skrótami nazw komitetów wyborczych i symbolami graficznymi komitetów wyborczych.”;

131) w art. 486 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Wyborca głosuje, stawiając znak „x” w kratce z lewej strony obok nazwiska jednego z kandydatów.”;

132) w art. 488 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Na podstawie protokołów otrzymanych od obwodowych komisji wyborczych ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie gminna komisja wyborcza ustala wyniki głosowania na poszczególnych kandydatów i wyniki wyborów wójta w danej gminie.”;

133) w art. 492 w § 2a zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Wygaśnięcie mandatu wójta z przyczyn, o których mowa w § 1 pkt 3 i 5 – w zakresie powodów wskazanych w art. 27 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, oraz pkt 6 i 7, stwierdza komisarz wyborczy, w drodze postanowienia, w terminie 14 dni od dnia wystąpienia przyczyny wygaśnięcia mandatu.”;

134) po art. 492 dodaje się art. 492a w brzmieniu:

„Art. 492a. § 1. Sąd przesyła komisarzowi wyborczemu, wojewodzie oraz przewodniczącemu rady gminy odpisy prawomocnych orzeczeń, o których mowa w art. 10 § 2 i art. 11 § 2, niezwłocznie po ich uprawomocnieniu się. W odpisie umieszcza się datę uprawomocnienia się orzeczenia.

§ 2. O wygaśnięciu mandatu wójta z przyczyny, o której mowa w art. 492 § 1 pkt 4, informuje komisarz wyborczy, w drodze obwieszczenia, w terminie 14 dni od dnia doręczenia odpisu, o którym mowa w § 1. Informację komisarza wyborczego ogłasza się w wojewódzkim dzienniku urzędowym oraz podaje do publicznej wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej.”;

135) w art. 493 w § 1 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Od uchwały rady gminy albo postanowienia komisarza wyborczego o wygaśnięciu mandatu wójta z przyczyn, o których mowa w art. 492 § 1 pkt 1–3 oraz pkt 5 i 6, zainteresowanemu przysługuje skarga do sądu administracyjnego w terminie 7 dni od dnia doręczenia uchwały albo postanowienia.”;

136) w art. 495 w § 2 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) pełnomocnik wyborczy, który w terminie 30 dni po dniu wyborów nie usunie plakatów i haseł wyborczych oraz urządzeń ogłoszeniowych ustawionych w celu prowadzenia kampanii, z zastrzeżeniem art. 110 § 6a;”;

137) po art. 497 dodaje się art. 497a w brzmieniu:

„Art. 497a. Kto w dniu wyborów wynosi kartę do głosowania poza lokal wyborczy lub taką kartę poza lokalem wyborczym przyjmuje lub posiada, nie będąc do tego uprawnionym, podlega karze grzywny, ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do lat 2.”;

138) uchyla się art. 499;

139) uchyla się art. 504a;

140) art. 507 otrzymuje brzmienie:

„Art. 507. Kto, w związku z wyborami, udziela komitetowi wyborczemu lub przyjmuje w jego imieniu korzyść majątkową o charakterze niepieniężnym inną niż nieodpłatne usługi polegające na rozpowszechnianiu plakatów i ulotek wyborczych przez osoby fizyczne, pomocy w pracach biurowych udzielanej przez osoby fizyczne, wykorzystanie przedmiotów i urządzeń, w tym pojazdów mechanicznych, udostępnianych nieodpłatnie przez osoby fizyczne, nieodpłatne udostępnianie miejsc do ekspozycji materiałów wyborczych przez osoby fizyczne nieprowadzące działalności gospodarczej w zakresie reklamy

– podlega grzywnie od 1000 do 100 000 złotych.”;

141) art. 513a otrzymuje brzmienie:

„Art. 513a. § 1. Kto bez uprawnienia otwiera opakowanie zbiorcze, o którym mowa w art. 79, lub kopertę z dokumentami, o których mowa w art. 78, lub przetrzymuje tę kopertę w jakimkolwiek miejscu poza siedzibą obwodowej komisji wyborczej lub siedzibą właściwej komisji wyborczej wyższego stopnia

– podlega karze grzywny.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto udostępnia dokumenty z głosowania albo opakowanie zbiorcze, o których mowa w art. 79, nieuprawnionym podmiotom lub w celach innych niż określone w art. 79 § 3 i 4 .”;

142) po art. 513a dodaje się art. 513b w brzmieniu:

„Art. 513b. Kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem przeszkadza osobom uprawnionym na mocy przepisów kodeksu w ich czynnościach polegających na monitorowaniu lub dokumentowaniu procedur wyborczych

– podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.”;

143) art. 516 otrzymuje brzmienie:

„Art. 516. Do postępowania w sprawach, o których mowa w art. 494–496, art. 498, art. 503, art. 505, art. 505a i art. 511–513a, stosuje się przepisy o postępowaniu w sprawach o wykroczenia.”.

Art. 6. W ustawie z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2017 r. poz. 1123) w art. 9 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Petycja złożona do organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego jest rozpatrywana przez ten organ.”.

Art. 7. 1. Kadencja dotychczasowej Państwowej Komisji Wyborczej wygasa z dniem wejścia w życie przepisów art. 5 pkt 48 i 49 niniejszej ustawy.

2. Prezydent Rzeczypospolitej powołuje wszystkich członków Państwowej Komisji Wyborczej w ciągu 100 dni od dnia wyborów do Sejmu zarządzonych w związku z upływem obecnej kadencji Sejmu oraz zwołuje jej pierwsze posiedzenie w nowym składzie, wyznaczając jego termin najpóźniej na 110 dzień od dnia powołania nowego składu Państwowej Komisji Wyborczej.

3. Państwowa Komisja Wyborcza działa w dotychczasowym składzie do czasu otwarcia posiedzenia, o którym mowa w ust. 2.

Art. 8. 1. Państwowa Komisja Wyborcza czuwa nad sprawnym wdrożeniem wymagań określonych w art. 162 § 2 i 3 ustawy zmienianej w art. 5, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą. Do czasu zakończenia odpowiednich działań Państwowa Komisja Wyborcza może dopuścić stosowanie, w niezbędnym zakresie, dotychczasowych rozwiązań, jeżeli nie będzie to stać w sprzeczności z potrzebami dotyczącymi sprawnej organizacji wyborów i społecznego zaufania do procedur wyborczych.

2. Uchwały Państwowej Komisji Wyborczej podjęte na podstawie ust. 1 zdanie drugie podaje się do publicznej wiadomości na stronie internetowej Komisji.

Art. 9. 1. Stosunek pracy dotychczasowego Szefa Krajowego Biura Wyborczego wygasa w dniu powołania nowego Szefa Krajowego Biura Wyborczego.

2. Państwowa Komisja Wyborcza powołuje nowego Szefa Krajowego Biura Wyborczego w terminie 30 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

3. W przypadku niepowołania przez Państwową Komisję Wyborczą nowego Szefa Krajowego Biura Wyborczego, w terminie, o którym mowa w ust. 2, Szefa Krajowego Biura Wyborczego powołuje niezwłocznie minister właściwy do spraw wewnętrznych.

Art. 10. 1. Kadencja dotychczasowych komisarzy wyborczych wygasa w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy.

2. Państwowa Komisja Wyborcza powołuje nowych komisarzy wyborczych w terminie 60 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

3. Komisarze wyborczy, o których mowa w ust. 1, pełnią funkcję do czasu powołania komisarzy wyborczych, o których mowa w ust. 2.

4. W przypadku niepowołania przez Państwową Komisję Wyborczą nowych komisarzy wyborczych, w terminie, o którym mowa w ust. 2, komisarzy powołuje niezwłocznie minister właściwy do spraw wewnętrznych.

Art. 11. 1. Rada gminy dokona podziału gminy na okręgi wyborcze w wyborach do rady gminy w terminie 60 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

2. Przy ustalaniu podziału gminy na okręgi wyborcze uwzględnia się liczbę mieszkańców ujętych w stałym rejestrze wyborców danej gminy na koniec kwartału poprzedzającego kwartał, w którym rada gminy dokonuje podziału gminy na okręgi wyborcze.

3. Przepis art. 420 ustawy, o której mowa w art. 5, w brzmieniu dotychczasowym stosuje się odpowiednio, z tym że na orzeczenie Państwowej Komisji Wyborczej

przysługuje prawo wniesienia skargi do sądu administracyjnego, w terminie 3 dni od daty podania orzeczenia Państwowej Komisji Wyborczej do publicznej wiadomości. Sąd administracyjny rozpoznaje sprawę w ciągu 5 dni od dnia jej wniesienia i wydaje orzeczenie. Od orzeczenia sądu administracyjnego przysługuje prawo wniesienia skargi kasacyjnej do Naczelnego Sądu Administracyjnego. Naczelny Sąd Administracyjny rozpoznaje skargę w ciągu 5 dni i wydaje orzeczenie.

4. Jeżeli rada gminy nie dokona podziału gminy na okręgi wyborcze, w terminie, o którym mowa w ust. 1, podziału dokonuje komisarz wyborczy w terminie 14 dni od dnia upływu terminu, o którym mowa w ust. 1.

Art. 12. 1. Rada gminy dokona podziału gminy na stałe obwody głosowania, o których mowa w art. 12 ustawy, o której mowa w art. 5, oraz ustali ich numery, granice oraz siedziby obwodowych komisji wyborczych w terminie 1 miesiąca od dnia podziału gminy na okręgi wyborcze, o których mowa w art. 11.

2. Przepis art. 12 § 13 ustawy, o której mowa w art. 5, w brzmieniu dotychczasowym stosuje się odpowiednio.

3. Jeżeli rada gminy nie dokona podziału gminy na stałe obwody głosowania, w terminie, o którym mowa w ust. 1, podziału dokonuje komisarz wyborczy w terminie 14 dni od dnia upływu terminu, o którym mowa w ust. 1.

Art. 13. Szef Krajowego Biura Wyborczego, o którym mowa w art. 9 ust. 2, powołuje urzędników wyborczych w terminie 90 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 14. Przepisy ustaw, o których mowa w art. 1, art. 2, art. 3, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, przepisy art. 383 § 2a, art. 383a, art. 384 § 1, art. 492 § 2a, art. 492a, art. 493 § 1 ustawy zmienianej w art. 5, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, oraz przepisy ustawy, o której mowa w art. 6, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą stosuje się do kadencji organów jednostek samorządu terytorialnego następujących po kadencji, w czasie której niniejsza ustawa weszła w życie.

Art. 15. 1. Od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy do zakończenia kadencji organów jednostek samorządu terytorialnego, w czasie której niniejsza ustawa weszła w życie nie przeprowadza się nowych, przedterminowych i uzupełniających wyborów tych organów, z wyjątkiem wyborów zarządzonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

2. W przypadku wygaśnięcia mandatu wójta, po wejściu w życie niniejszej ustawy a przed upływem kadencji, w czasie której niniejsza ustawa weszła w życie, zastosowanie ma przepis art. 28f ustawy, o której mowa w art. 1.

Art. 16. Przepis art. 11 § 4 ustawy zmienianej w art. 5 nie dotyczy wybrania na wójta, burmistrza lub prezydenta miasta przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 17. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 8 § 2 ustawy zmienianej w art. 5 zachowują moc do dnia wejścia w życie nowych przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 8 § 2 ustawy zmienianej w art. 5, w brzmieniu nadanym niniejsza ustawą, jednak nie dłużej niż przez 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 18. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem:

1) art. 5 pkt 5 w zakresie § 2, 4, 9 i 11–13, pkt 7, 8, 12, pkt 57 lit. a tiret drugie w zakresie pkt 3b i 3d, pkt 88, 98, 99, 118, 119, 123 i 124, które wchodzą w życie z dniem 1 stycznia 2019 r.;
2) art. 5 pkt 48 i 49, które wchodzą w życie z pierwszym dniem kadencji Sejmu następującej po kadencji, w czasie której niniejsza ustawa weszła w życie.

MARSZAŁEK SEJMU

Marek Kuchciński